

frère
Roger

szenvedélyes
várakozással

omc
bécs

1986

SZENVEDÉLYES
VÁRAKOZÁSSAL

Frère Roger, Taizé

**SZENVEDÉLYES
VÁRAKOZÁSSAL**

OMC, Bécs, 1986

IMPRESSO

Egyházi jóváhagyással

A mű eredeti címe és kiadója: *Frère Roger, de Taizé, Passion d'une attente, Les Presses de Taizé, 1985*

Fordította: *Vasváry Krisztina*

Copyright 1986, der ungarischen Übersetzung by Opus Mystici Corporis Verlag (in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)

Satz und Druck: *Eisenstädter Graphische GmbH., 7000 Eisenstadt, Joseph Haydn-gasse 10*

Megrendelhető:

OMC Verlag, A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14.

ELŐSZÓ

Roger testvér nap nap után elbeszélget a fiatalokkal, akik folyamatosan érkeznek Taizébe Európa különböző országaiból, de más földrészekről is. Jönnek hétről hétre – akár tél van, akár nyár –, mozgatórugójuk az istenkérés.

A velük való találkozásban születő gondolatok, javaslatok, tervek nyomán bontakozott ki Roger testvér Naplója.

Sokan vannak manapság, akik megpróbálnak letérni a történelem-adta kényszerpályáról és szeretnének résztvenni egy új civilizáció megteremtésében. Mások viszont elvesztik lábuk alól a talajt és megsebesülnek a szeretetnélküliség szakadékaiba jutva. Ezeknek is, azoknak is ugyanazt a kérdést kell megválaszolniuk: miként lehet szilárd alapot vetni a tegnap és ma feszültségei közepette?

Mindkét tábornak, mindenkinek azt mondja erre Roger testvér: **Szenvedélyes várakozással**. Ennek semmi köze sincs a passzivitáshoz; az Istenre várás tevékeny passió: olyan szenvedély, amely elvezet az emberek közti bizalomhoz és arra ösztönöz, hogy a reménység követeként behatoljunk az emberiség éjszakáinak sötétjébe. A szívbeli bizalommal kezdődik minden . . .

TARTALOM

Sötétségben fény gyullad	7
ima : Föltámadt Krisztus! Lelked bennük lakik	11
napló: 1979.ápr.27. – jún.4.	13
Korunk legsúlyosabb megrázkódtatása	19
ima : Élő Isten Lelke! Ha vonakodunk is	23
napló: 1979.jún.10. – aug.27.	25
A csönd fuvallatában	33
ima : Lélek, föltámadt Krisztus Lelke!	37
napló: 1979.aug.28. – nov.9.	39
Az „igen“ kiszolgáltatottá tesz	47
ima : Urunk, Jézus Krisztus! Aki meghallja hívásodat	51
napló: 1979.nov.10. – 1980.jan.10.	53
A közösség parabolája	65
ima : Krisztus! Nyomodba szegődve	71
napló: 1980.jan.13. – márc.9.	73
Isten öröme az emberek földjén	81
ima : Élő Isten! Sötétségünkben fényt gyűjtasz	85
napló: 1980.márc.27. – máj.29.	87
Odaadni magunkat testestül-lelkestül	95
ima : Krisztus szeretetének Lehelete!	99
napló: 1980.jun.3. – szept.25.	101
A bizalom kovása az emberiségben	109
ima : Élő Isten Lelke! Itt vagyunk, várakozunk	115
napló: 1980.szept.29. – dec.17.	117
Kifelé a zsákutcából	127
ima : Áldott legyen az élő Isten	131
napló: 1980.dec.18. – 1981.jan.31.	133
Pillanatok, amelyekben Isten a minden	141
ima : Föltámadt Jézus! Megajándékozunk téged	145
napló: 1981.febr.1. – ápr. 19.	147

Sötétségben fény gyullad, soha ki nem húnyó világosság. Te, aki szeretnéd elvinni a tüzet mindenhová, ahol éjszaka borul az emberiségre, hagyod-e magadban kibontakozni a kezdetet-véget nem ismerő belső életet? Ez az élet: akár a futótűz! Még hamu alatti izzásában is fellobbantja a várakozás szenvedélyét.

Lényed leglenyűgözőbb vonása a benső élet számára való szüntelen megnyílás. Benned, e kitárulkozásban megy végbe a leghallatlanabb emberi kaland.

Ha a szívbeli bizalom lenne minden dolog kezdete . . . kis és nagy vállalkozásaid előtt járva, – akkor messzire, nagyon messzire jutnál. Bensőséges, megbékélt tekintettel szemlélhetnéd az embereket és eseményeket, nem pedig azazal az elszigetelődésbe kergető nyugtalansággal, ami nem Istentől ered. Akkor máris a béke és bizalom kovása lennél, behatolnál az emberiség sivatagaiba, összefognád a széthullni látszó közösséget is.

Sokan akadnak még – hívők –, akik hozzád hasonlóan arra töreksenek, hogy a népek közötti bizalom kovászává legyenek. Az Észak és Dél, illetve Kelet és Nyugat között tátongó sebek begyógyítására irányuló fáradozásukkal tanúbizonyságot tesznek embertársaiknak valami remélhetőn túliról.

Fölismerheted őket: az érthetetlen megpróbáltatások óráiban születtek és viszontagságokban érlelődtek. Kitarának mindenek ellenére és szembeszegülnek a bénító hatásokkal.

Minden ember ismeri a félelem pusztaságát. De bárhol legyél is, Krisztus azt suttogja benned: Bizz szívedben . . . nyugodj meg nálam, pihend ki magad békémben. Félsz? De hisz én itt vagyok!” Fedezd föl a belső csendben Isten békéjét. Neked ajándékozza a zajgó tömegben is, megerőltető munkád közepette is.

Igen ám – veted majd ellen –, de a munkahelyi környezetem, a kétkedés légköre, egész múltam másfelé von, végletesen távol az Istenbe vetett hittől.

A hit nem elmélet. Ha Isten a fölfoghatatlan marad is számunkra, nem az a legfontosabb, hogy megértsük Őt, hanem, hogy megajándékozzuk bizalmunkkal. Aztán egy szép napon majd rátalálunk a szavakra is, amelyek villanásszerűen láttatni engednek valamit a mélységes titokból, Istenből. Akkor majd kirajzolódnak körvonalai: Jézus Krisztusban ismerteti meg magát, rajta áttündököl az Isten.

A hitből táplálkozó szívbéli bizalom nem mágikus erő, melynek hatására mindenütt csodákat kellene látnunk. Gyakran bensőd legmélyén rak fészket a bizalom, hogy aztán onnan kiindulva átjárja egész valód: a legalsóbb rétegekből törve fel a tiszta tudatosság szintjéig. Te csak add át magad a Léleknek, s ha megfeledkeztél volna erről, tedd újólag, minden pillanatban. Szíved csöndjében, de bensőd sivárságában is szól hozzád a Lélek, néha lehet, hogy csak egyetlen szót.

Engednéd, hogy úrrá legyen rajtad a kétség, amikor csalódtál várakozásaidban? A Föltámadott itt van, veled van.

Kísértéseidet elemésztí, töviseidből is tüzet rak. Kőszíved kövét izzásba hozza, hogy világoskodjék az éjszakában.

Minden emberben ott szunnyad egy nem belőle származó szellemi erő. Tagadhatja, visszautasíthatja, – mégis jelenvaló marad. Ebből ered a bizalom, a szenvedélyes várakozás. Isten élő Lelke rejtette belénk, s ebből fakad minden.

Ha kifürkészhetnénk az emberi szíveket, ámulva bukannánk rá legmélyükben a várakozásra. Csöndben várnak a szeretetre. Ha olykor úgy tapasztalod, hogy nem kapsz elég szeretetet és megértést, akkor csak hallgass Krisztusra, aki fáradhatatlanul szólongat: „Tudod-e, hogy elsőként én szerettelek téged? És te . . . szeretsz-e engem?“ Akadozva válaszolsz: „Jézus, szeretlek téged. Talán nem úgy, ahogy szeretni kívánlak, de azért szeretlek!“ Benső élet . . . Az Isten Lelkének költeménye. Várakozásunk beteljesedése!

**Föltámadt Krisztus!
Lelked bennünk lakik,
ma, holnap és mindörökké.
Néha úgy tűnik,
nagyon kevés az, amit megértünk.
De már az is imádság,
ha jelenlétben tartózkodunk,
bárhol legyünk.
Az is meglehet, hogy gyakran
a hallgatásunk lesz
leginkább imádság.
Sejtelmünk támad arról,
hogy egész életünkön át
egyre előbbre haladhatunk :
ha beléd vetett bizalmunk előzi meg
minden cselekedetünket,
ha a szív bizalma lesz
minden dolog kezdete.**

1979. április 27.

A távoli földrészekről származó testvérek egyszerre hozták közösségünknek a beteljesedést és újrakezdést.

A várva várt egyetemesség jelének beteljesítésére gondolok. Ez a jel ma nélkülözhetetlenebb, mint tegnap volt, hiszen tudjuk, milyen nehéz a közösség kovászaként az emberiség tömegébe vegyülni. Ezek a fiatal emberek, szerzetestestvéreink, elhagyták családjukat, hazájukat. Úgy kerekedtek fel, miként Ábrahám, aki „nem tudta, hová megy”. Hittel engedelmeskedtek, s ez túlmutat minden emberi okoskodáson. Azokban az országokban, ahonnan ők jöttek, a Nyugat nemegyszer félelmetes hatalomnak számít. Végtelen bizalmuk nekünk is lendületet ad. Ittlétük ilymódon eredményezi az újrakezdést. Szeretnénk követni őket. Nem egyszerűen az a törekvésünk, hogy befogadjuk őket, hanem hogy Krisztus fogadjon el minket épp általuk.

Lucas ma repül Hong-Kongba, azután Kínába, hogy meglátogassa a családját. Vajon mennyire van tudatában ez a kínai testvér annak, hogy szemünkben ő is egy ilyen tanú?

1979. április 28.

Ahogy múlnak az évek, a szív kitárul. Több hely lesz benne. Antennái fölfogják az emberi találkozások lényegét, ráéreznek arra, ami egy bizalmas megnyílás legmélyén rejlik.

1979. április 30.

Christian Precht látogatása. Az országukban történt államcsíny után fölkérték ezt a chilei férfit, hogy legyen a „Békebizottság “ elnöke. Minden elképzelhetőt megpróbált, hogy szabadlábra helyeztessen foglyokat, nemzetközileg ismert ügyvédek után futkosott, támasza lett számtalan férfinak és nőnek ebben a szenvedés- sújtotta országban. Nem akarta menteni az életét, sőt inkább kockára tette. Ma is a legszegényebbek közt dolgozik. Rendelőket szervez a betegek számára, népkonyhákat a rosszul táplált gyerekeknek. Miután saját szememmel is láttam az ottani viszonyokat, most mindez még jobban előttem van.

Christiannal egyidejűleg nicaraguai és kambodzsai fiatalok is érkeztek Taizébe. Mindkét országban gyilkosságok, zavargások és az elnyomás új hulláma dühöng.

A kérdés mindig ugyanaz: Mit is tehetünk, hogy bátorítsuk azokat, akik életüket a leginkább kiszolgáltatottnak szentelik?

1979. május 2.

II. János Pál pápa „Redemptor hominis“ kezdetű enciklikájában odáig megy, hogy azt állítja: Krisztus kivétel nélkül minden emberrel egy lett, azokat is beleértve, akik nincsenek ennek tudatában.

Ezzel a pápa elveti azt régi véleményt, miszerint Isten kevesek kiváltsága. Világosan rámutat, hogy Krisztus

eljövetelével Isten szeretete az üdvösség forrása lett mindenki számára, valamennyi népet, valamennyi fajt beleértve.

1979. május 14.

Léonard és Ghislain Észak-Amerikába utaznak. Látni, ahogy ez a két férfi – szerteágazó feladatok elvégzésének tehetségével – most útra kel; tudják: nemegyszer összezsugorodott gyülekezetekre fognak találni; tudják, hogy majd felkarolják azok a fiatalok, akik állhatatosak akarnak maradni az Istenbe vetett bizalomban. – Mindez úgy szíventalálja az embert, hogy nem is igen tudja szavakba foglalni.

1979. május 26.

Három nap Lengyelországban. Ima egy katowicei templomban. Az evangéliumot nemcsak lengyelül olvasák fel, hanem csehül, németül és magyarul is. Ezek a sokfelől érkezett fiatalok tudják, hogy mit jelent ahhoz a Krisztushoz szegődni, aki együtt szenved a világ minden szenvedőjével az idők végezetéig.

A város különböző egyházközségei már hónapok óta készülnek erre a találkozóra, a vendégek fogadására. Így azután az az ember érzése, mintha már egyszer járt volna itt.

1979. május 27.

Katowicéből Piekaryba megyünk, a sziléziai bányászok zarándoklatára. Sokan négyórányi gyaloglás után állják most végig a többórás istentiszteletet. Még a dombtetőről sem lehet egyetlen pillantással átfogni a hatalmas tömeget.

Fölkértek, hogy beszéljek nekik Máriáról. „A lengyel munkások közül senki sem hiszi, hogy befolyása lenne az emberiség fejlődésére. Mégis, azt szeretném mondani nektek, hogy ennek épp az ellenkezője igaz. A nagy átalakulások, változások nem azokon múlnak, akik látszólag az élvonalban állnak. Nézzétek Szűz Máriát! Éppúgy nem gondolta ő sem, hogy élete hatással lesz az emberi nem jövőjére. Az Istenanyához hasonlóan ti is a világ azon jelentéktelenjei vagytok, akik mindnyájunk jövőjének útját egyengetitek. Hűséges várakozásokat Istenre sokak számára lendítő erő világszerte.

Lengyel keresztények, ti olyanok vagytok mint a nagy fa gyökerei. Mivel a gyökerek rejtve vannak, azt gondolhatná az ember, hogy nem is szolgálnak semmire. De más népek fiai tudják, hogy ti gyökerei vagytok az egyháznak. Igen, Lengyelország a kiengesztelődés útjára vezetheti az emberiség nagy családját és az egyház tavasza felé irányíthatja a világ keresztényeit. Ez ma a lengyelek hivatása.“

1979. május 28.

Varsó. Aniela Urbanowicz nyolcvanadik születésnapját ünnepli. Betegsége után ismét csupa életerő. Éles tisztán-

látással jellemzi az ország helyzetét. Azt mondja: „Nem az anyagi kérdések okoznak gondot nekünk. Megtaláljuk mi az egymással való osztozás módjait, – ezt a kérdést meg tudjuk oldani.“ Amikor a lengyel fiatalságra terelődik a szó, a vértanúságot emlegeti, – de azt is hozzáfűzi ez az asszony – aki férjét és lányát vesztette el az auschwitz koncentrációs táborban – , hogy talán könnyebb fiatalon, egyetlen gesztussal odaadni életünket, mint hűségesen kitartani egy életen át.

1979. május 31.

Egy ázsiai fiatalember levele, aláírás nélkül. Nemrég tért vissza szülőföldjére, miután egy éven át segített itt a dombon a vendégfogadásban.

„Biztosan tudod, hogy kitől származik ez a levél. Ami jelenleg történik az országunkban, azt képtelen volnék elviselni a ti barátságokról szerzett bizonyosság nélkül. Fölkelés tört ki a vidékünkön. A kormány feltételezi, hogy mi vagyunk az okozói. Barátaim többsége hamis vádak alapján már börtönbe került. Remélem, hogy levelem eljut hozzád, különben elfogatásomat és bebörtönzésemet fogja okozni. Bízom benne, hogy a helyzet enyhülni fog. Az igazságosság iránti szomjúságunk azonban sosem enyhülhet!“

1979. június 1.

Marie-Sonalyval minden délelőtt betérünk egy pillanatra a templomba imádkozni. Ez a kislány a maga három

évével megsejt valamit a misztériumból. Térdre erszkedik az ikonok előtt, megcsókolja Jézus és Mária képét. Ébenfa színével a föld valamennyi népét egyesíti magában. Olyan szép, hogy az szinte már valószínűtlen.

1979. június 2.

Az Isten Lelkének érintéséből származó sugallatok meg a saját benyomásaink között ugyancsak nagy a távolság. Ez utóbbiak tévútra vihetnek minket. Vannak napok, amikor az ember azt mondja magának : szítsd föl ezeket az érzelmeket, hisz ezek csupán másfajta vetületei annak a képzelőerőnek, amire minden új létrehozásánál szükség van. De hogyan lehet megragadni ezeket? – Néhány élenekelt, avagy véget nem érően ismételt rövid imádság elegendő ahhoz, hogy szétoszlassa bennem az indokolatlan aggodalmaskodás felhőt.

1979. június 4.

Egy kilenc éves kislánynak mellettem csupa szomorúság és könny a szeme. Ma el kell utaznia. Olyan szívesen vett részt a naponkénti három közös imádságon! Az emberi elhagyatottság próbáját állja ki ő is, korunk nagy lelki sérülése őt sem kerüli el. Ezt írta neki: „Sose feledd, hogy Isten előbb szeretett téged. Ő bízva bízik benned.” Talán majd a nagymamája megmagyarázza neki e szavak jelentését, lefordítja azt gyermeki nyelvre. De az is lehet, hogy már előzőleg, magától is megértette leveletem ez a korán érő gyermek.

Korunk legsúlyosabb megrázkódtatása

Aki a hegyibeszéd szellemében igyekszik alakítani életét, az a szegények mellé kívánczik útitársul.

De hol is vannak a szegények? Szerte a földön mindenütt. A világ számos pontján, így például Kalkuttában is, látni lehet a Haldoklók Házeit . . . , de a nyugati társadalmakban is sok fiatal tengeti életét szemmel ugyan nem látható, valójában mégis hasonló házakban. Külsőleg olyanok, mint a többi fiatal: egyetemet végeznek, szakmát tanulnak, dolgoznak. Csak azt nem tudják, hol verhetnének gyökeret.

Még ott is, ahol szomjaznak a lelki-szellemi életre, még ott is sokakat megkísért a belopódzó kétség. Az előző nemzedékek által kidolgozott társadalmi programok csalódottsággal töltik el. Sokakba mélyen bevésődött emberi elhagyatottságuk érzése, a családi kapcsolatok felbomlása mély sebet ejtett rajtuk. Nem tudják, hogy mire jó az élet, azt kérdezik maguktól: egyáltalán van-e értelme az egésznek? Ők is földünk szegényei.

A tékozló fiú példabeszédével kapcsolatban azt mondta egy New York-i fiatal: „A mi családjunkban nem a fiú ment el, – az apám hagyott el bennünket.” Vannak szülők, akik anyagilag mindent megadnak gyermekeiknek, de az életükben egyáltalán nem vesznek részt.

Nyugaton sok fiatal szívet sebez halálra az elhagyatottság. De megesik ez kevésbé fiatalokkal is.

Igen, az emberi elhagyatottság korunk legsúlyosabb megrázkódtatása, legmélyebb sebe.

Nemzedékek elszakadása. Szétdúlt kapcsolatok. Nyugaton sok, jó anyagi körülmények között élő idős ember teljesen magára marad, mintha már csak a halálra kellene várnia.

Sok koros nő és férfi érzi úgy, hogy kudarcot vallott, hogy semmi érdemlegeset sem hozott létre. Pedig éppen ők tudnák előítélet nélkül meghallgatni és egészen megérteni embertársaikat. Tudnak szeretni, tudnak szenvedni. Bennük letisztult a bizalom. Ki fogja megcsókolni agyondolgozott kezüket hálából útépítő munkájukért?

Isten minden életkorban rábíz az emberre egy vagy több másik személyt, hogy meghallgassa és az élő Isten forrásaihoz vezesse őket.

Az Istenből fakadó forráshoz, amelyet senki más nem tud felkínálni, vagy ha megpróbálná, már nem Istenhez vezetné, hanem magához kötné az embereket. Az ilyen magatartás csak zűrzavart okoz. Az evangélium nem ismer mesteret a lelki életben.

Aki másokat a forráshoz kísér, abba ez az ige éget pecsétet: amit legkisebb testvéremnek tesztet, azt nekem, Krisztusnak tesztet.

Élő Isten Lelke!

**Ha vonakodunk is ajtót nyitni neked,
ha kétkedésünk mindent elborítani is látszik,
Te akkor is itt vagy, jelen vagy.**

**Felszítod bensőnkben a hamu alatt parázsló tüzet,
táplálod a bennünket vagy másokat sebző tövisekkel,
olyannyira, hogy még kőszívünk köveit is
fehérizzásig hevíted, –
hogy fény támadjon homályunkban,
hajnalpír sötétségünk egén.**

1979. június 10.

Turku. Imádság fiatalokkal abban a Finnországban, amelyről úgy hírlik, száz emberből ott csak három jár templomba. Amikor a Finn Evangélikus Egyház néhány vezetője húsvétkor Taizében járt, kértem tőlük, hogy hallassuk el látogatásomat, tekintettel sok elfoglaltságomra. Ők azonban rendíthetetlenek maradtak. Csöpp belátással sem voltak vonakodásom iránt.

De megérte a fáradságot, hogy elutazván a világ végére, megismerhettem ezt a jóakarátú népet. A Taizébe látogató finnek bizonyára minden további nélkül megértik, miért igényeljük imádság közben a hosszú csendet. Vonzódnak a csöndhöz. Összejöveleteiken előfordul, hogy egész este mindössze néhány szó hangzik csak el. Legalábbis vannak, akik ezt állítják.

1979. június 11.

Gyerekkori emlék. Az imádsággal kapcsolatos legmélyebb benyomásaim egyike egy katolikus templomhoz fűződik. Szüleimmel egyik nagybátyámnál voltunk látogatóban. Az utca túloldalán állt a katolikus templom.

Egyszer kora reggel felkeltem, átmentem és résztvettem a reggeli misén. Családom, aki a szobámban nem talál, hiába keres. Amikor visszatérek, már a reggelineél ülnek. Elmagyarázom távollétem okát. Nagybátyám nem titkolja rosszallását. Szüleim hallgatnak, láthatólag nincs kedvükre ez a véleménynyilvánítás.

1979. június 12.

Ábrahám útrakel, anélkül hogy tudná, hová tart, – bizalommal, aztán váratlan kaladba bonyolódik. Az Úr azt kívánja tőle, hogy mutasson be áldozatot; áldozza föl a fiát, Izsákot. A fia pedig megkérdezi tőle: „Itt a rőzse, itt a tűz is, de hol az áldozati bárány?”

Nincs előrejutás a hitben anélkül, hogy életünk folyamán legalább egyszer ne szembesülnénk ezzel a kérdéssel, és ne kellene rádöbbsennünk, mit is kell feláldoznunk.

De miért félnénk Isten akaratától? Nem kíván semmi mást, csak szeretetet. Isten nem akarja az ember szenvedését. Szívünk bizalma a rőzse. Csak ettől lobbanhat fel a szeretet tüze.

1979. június 15.

Mintha csak egy másik világba térnék, egyik planétáról a másikra érkeznék, hogy eleget tegyek az európai püspökök szimpoziumjára szóló meghívásnak. Arra kíváncsiak, hogy miként látjuk mi az utóbbi 15 esztendőben a fiatalságot. Figyelmesen hallgatnak. Szeretnék megérteni, hogy mint válaszolunk az új nemzedékből feltörő igényre. Minket azonban semmi sem készített föl a fiatalokkal való találkozásra, nincs semmiféle pedagógiánk, nincsenek sajátos módszereink. A fiatalokkal kapcsolatos megállapításokat nem szabad általánosítani, ha ezt tennénk, könnyelmű útra lépnénk. Az ifjúság törekvéseit a sokszínűség és változékonyág jellemzi. A nemzeti sajátságok is szerepet játszanak benne. Finnek és Sziciliából jöttek egy taizéi csoportban, – ez már valami!

1979. június 25.

Beszélgetés Michellel. Visszatérünk pár nappal korábbi észrevételeinkre. Sokan vannak olyanok, akiknek az egyházzal kapcsolatos nézeteiben jó adag idealizmus rejlik. Teljesen hibátlannak, hitelesnek, tisztának szeretnék látni. Ez a szemlélet nem segít abban, hogy az egyházat minden esendőségével együtt tudjuk elfogadni. Krisztus folytonossága az emberiség történelmében mégis csak a továbbadás révén valósul meg, ez pedig feltételezi az emberi elemet.

Beszélgetésünk eszembe juttatja azt amerikai kvékert (egy szekta tagja), aki 1948–50 között járt Taizében. Később naponta találkoztunk a Vatikáni Zsinaton, ahol megfigyelőként volt jelen. Valami ilyesmit mesélt: fiatal-emberként úgy érezte, hogy válaszút előtt áll: egyik oldalon a kvékeket látta, másik oldalon a katolikus egyházat. Amennyiben a kvékek visszautasítják az egyház bármينemű látható megnyilvánulását, oly következetesen képviselik az idealizmus bizonyos formáját, amennyire az csak lehetséges. De – fűzte hozzá – ők bizony kicsiny keresztény csoport maradtak.

1979. június 29.

Múlt héten elutazott Dávid, hogy visszatérjen a New York-i testvérekhez. Egyre csak ezt ismételte: „Itt minden annyira megváltozott. Az egész sokkal egyetemesebb lett. Taizé már nincs Európában.” Azt válaszoltam neki: „New York itt van a szomszédban. Hála az olcsó repülőjegyeknek, gyakrabban is hazajöhetsz.” Ugyanakkor Michelnek is vissza kellett térnie Alagoinhasba. Képte-

lenség lett volna neki is azt mondani, hogy Brazília itt van a szomszédban. A latin-amerikai út továbbra is drága. A közös élet húsz esztendejéből ő tizenhármát Braziliában töltött. Tudom, most is attól fél, amitől két évvel ezelőtti visszautazásakor: hogy ezen a földön nem fogjuk már viszontlátni egymást.

1979. július 8.

A templomban, az ikon előtt írekkel beszélgetek. Nagyon örülnek a közös imádkozásnak, aminek mintha sohasem akarna vége szakadni. Való igaz, hogy a közösség imádságát hosszan ismételt, meditatív énekek fogják közre, melyeknek gyökerei az egyház ősi hagyományába nyúlnak.

1979. július 30.

Levél Denisnek: „Ha nem lenne köztünk olyasvalaki, mint te, aki Nairobi nyomornegyedében él, akkor a krisztusi életszentség, amit keresünk, talán egy szent, de mégis önmagába forduló élet volna. Hol maradna akkor a katolicitás sodra, az egység és szentség lendülete? Te úgy haladsz ezen az úton, mint előtted senki más. Azáltal, ahogy te élsz, válik valósággá, hogy nem hagyjuk sorsára az emberiség családjának leginkább megsebzett tagjait.“

1979. július 31.

Tíz napja mély csend borul Délkelet-Ázsiára. Kambodzsában éhínség. Tíz újszülöttből egy éli túl. Néha oly méreteket ölt az aggodás, hogy elúzi az álmot: hány óra van most Kambodzsában? Ott ismét megvirradt, újra elkezdődött egy nap, amelyen kiül a rémület a gyerekek, asszonyok, de mindenki arcára. Krisztus – ártatlan az ártatlanok közt – lakást vesz magának a félelemtől roskadozó embereken.

Mit kellene tenni? Befogadtunk két vietnami özvegy-asszonyt számos gyermekükkel. Ezek a családok közvetlen közelünkben laknak. Szívesen emelnénk a létszámot, de a tárgyalások leküzdhetetlen akadályokba ütköznek.

1979. augusztus 10.

Pim levele. Holland fiatal, nemrégiben költözött hozzánk. „Amikor beköltöztem ebbe a házba, azt mondtad: ez a ház anyád háza lesz számodra. Ma szeretnék erre válaszolni: Anyám meghalt, amikor még gyerek voltam, de te, Isten eszköze, életre keltetted őt nekem. Azt remélem, hogy olyan szeretettel szerethetek majd másokat, amilyenvel anyám szeretett volna engem. Imádkozom hát, hogy a magam módján olyanná legyek, mint egy gyermek, egy apa, egy anya. Amiként a magad módján te is hasonlítasz a gyermekre, az apára, az anyára.“

Ez a levél az evangélium mélyéből fakad. Felnőtt lelkülettel, gyermekségtől mentesen, a szív őszinteségével lehetünk mások számára gyermek, apa és anya, – az evangélium szerint.

1979. augusztus 13.

Jean-Philippe emlékeztetett ma arra, hogy tíz éve kezeli a közös kasszát, és hozzáfűzte: Állandó csoda, hogy kasszánk többé – kevésbé /inkább kevésbé mint többé/ fizetőképes, – holott az adományokat éppúgy elutasítjuk, mint saját örökségeinket.

1979. augusztus 15.

Hektor van itt, ragyog. Maradni fog. Anyjának, aki New York-ban él, ő az egyetlen fia. Édesanyját szinte naponta hívják a szomszédok haldoklókhöz. Ő imádkozik velük, a rózsafűzért mondják. Épp most írt Hektornak, a Puerto Rico-i asszonyok szenvedélyes szeretetével. „Amikor leveledben Isten iránti teljes szeretetéről olvastam, Szűz Mária jelent meg szemem előtt. Ő is szenvedett – mint nő és anya – a fiáért: tudta, hogy akit méhében hordoz, azt meg fogják feszíteni a népért. Elfogadni Isten kezéből a már elrendeltet, – ez fokról fokra megtisztítja szívünket. Fiam, mit is tagadhatna meg tőled anyád? Mit tehetnék én ott, ahol maga Isten cselekszik és rendelkezik? Nem tagadhatom meg Istentől, ami az övé. Neki adom azt a keveset, amim van. Te vagy az életem, te vagy minden, amim csak van, de Isten irántunk tanúsított szeretete miatt neki kell adnunk mindenünket.“

1979. augusztus 25.

A Genfben székelő Egyházak Világtanácsának „Hit és Egyházalkotmány“ /Faith and Order/ nevű teológiai bizottsága Taizében jött össze nyolc napra. Mintegy

harmincan vannak, a hit forrásait kutatják. Egy fölöttébb örvendetes esemény Max számára: felkérték őt, aki a közösségi életben régóta társunk, hogy Genfben folytassa teológiai tevékenységét. Annyira tehetséges! Képes fölfedezni a hitben való azonosság pontjait, amelyek újra egyesítenek minket. Nagyon bízom benne, hogy az a szöveg, amit a vancouveri gyűlésre fog kidolgozni, az elképzelhető legjobb lesz.

1979. augusztus 26.

Fölkértek az Német Szövetségi Köztársaságból, hogy írjak egy elmélkedésre alkalmas szöveget a Missziók Világnapjára. Ezzel a kérdéssel fogom kezdeni: vajon eléggé tudatában vagyunk-e annak, hogy a keresztények az egyetemes közösség és barátság kovásza lehetnek az emberiség nagy családjában?

Ennek azonban van egy előfeltétele: a késedelem nélküli kiengesztelődés a keresztények, sőt a katolikusok között.

Nem hallgathatunk tovább a déli és északi félteke közti szakadékról. Bizonyos északi emberek fajgyűlölő magatartása nemegyszer olyan hatalmi eszközökre támaszkodik, amelyek szöges ellentétben állnak az evangéliummal. Ez aztán a déli féltekén is arra késztet némelyeket, hogy hasonló faji indulattal válaszoljanak, miközben a rossz lelkiismeret oly kevésbé evangéliumi fegyveréhez nyúlnak.

1979. augusztus 27.

Ha minden kiúttalannak látszik, semmi értelme sincs annak, hogy saját mélyrétegeinkkel foglalatoskodjunk. Jobb, ha teljesen visszavonulunk Isten leheletfinomságú csöndjébe, s hagyjuk, hogy kettesben maradjunk Vele.

A csönd fuvallatában

Majd háromezer éve történt. Egy hívő, névszerint Illés, azt a sugallatot kapta, hogy a csöndes, szívből jövő bizalom áll minden dolog kezdeténél.

Népe válogatás nélkül kószol bele mindenfajta vallásosságba. A hit kivész. Az emberiség történelmében többször előfordul ehhez hasonló: bármi jó, csak az élő Isten nem kell.

Illés minden elképzelhetőt megpróbál, hogy megértesse magát, de nem sikerül. Csüggedten, ereje fogytán azt kéri Istentől, hadd haljon meg.

Egy napon aztán hívást kap: menjen a Sinai sivatagba, Isten ott fog szólni hozzá. A Sinai hegyen orkán söpör végig, majd földrengés rázza, végül vad tűz cikázik át rajta. Illés azonban úgy találja, hogy Isten nem lakozik a természet zabolátlan erőiben.

A történelem során talán most először fogalmazódik meg tisztán a sejtelem: Isten nem alkalmaz erőszakot, nem él a hatalom félelemkeltő eszközeivel. Nem Istentől való a háború – ma sem, mint ahogy a múltban sem volt az –, nem Ő okozza a természeti csapásokat, a szerencsétlenségeket, az emberi szenvedést.

Ezek múltán csöndesség borul a Sinai pusztára. Lágyszellő kél, susogásában Illés Istent hallja. Fölsejlik előtte a megdöbbentő valóság: Isten szava sokszor olyan, mintha a csönd venne lélegzetet.

Isten sohasem akarja magát rákényszeríteni senkire. Nem készlet arra, hogy kierőszakoljuk a Lélek megnyilvánulásait. Gyorsan ellobbanó görögtűz az ilyen. Aki bele-

megy ebbe a játékba, az úgy vélheti, hogy Istent észleli, pedig csak önmaga kivetítésével találkozik. Aki másokat is belesodor a Lélek illetén kikövetelt megtapasztalásába, az illúzióba kergeti, szakadékos mélységek felé vezeti őket. Miként szólt tegnap, úgy ma sem, sohasem hallgat el az Úr hangja. De gyakran csak a csönd lélegzétvételében érthető.

Isten látszólagos hallgatása mögött nem éppen az a közösség rejlik, amelyben „mélység a mélységnek kiált”? Az embernek nincs alapzata, feneketlen mélység. De a legmélyén ott van Isten.

Boldogok a tisztaszívűek! Ők még az evangélium hallgatagsága mögött is fölfedezik a legátfogóbb misztériumot, a föltámadt Krisztus minden emberi teremtményt megajándékozó folyamatos jelenlétét. Mindenkor őrizd a belső csöndet! Ha Jézus alakja el is homályosulna, Ő azért mindig jelen van.

Vannak emberek, akik egész életükben azt gondolják, hogy nem tudnak imádkozni. Vajon nem tudják az ilyenek, hogy Isten meglátogatja őket? A csönd lélegzésében, a fuvallat rezdülésében alázatosan szól az Isten. Jelenlétének csöndjében időzni, Lelke előtt megnyílni, – ez már imádság.

Ha imádságunk csupán szegényes dadogás, akkor sem hiábavaló. Isten országának valóságai nem mérhetők. Bizonyos értelemben jobb is, hogy így van. Örüljünk neki, mert ezáltal Isten alázatosságra tanít bennünket.

És Isten megért minden emberi nyelvet. Megérti szavainkat, de megérti sóhajtásunkat is. Megérti csöndünket. A csönd pedig nem ritkán az imádság teljessége.

Ne törekedjünk a belső csöndre mindenáron: olymódon, hogy képzeleteinket és gondolatainkat elfojtva üressé tesszük magunkat. Az imádságban szellemünket képek és gondolatok érintik. Talán szükség is van erre a belső egyensúly miatt. Aki úgy érzi, hogy „gondolataim tévelyegnek, szívem szétforgácsolódik“, – annak így válaszol az Irás: Isten nagyobb a szívednél. Fölösleges – a belső csöndre törekedve – módszereket erőszakolni magunkra vagy másokra. Elég egy-két alapvető elvet ismerni a testtartással és lélegzéssel kapcsolatban. Ez még nagyon távol marad attól, hogy tantételeket állítsunk föl, vagy iskolát akarjunk teremteni. Ha az imádság technikává silányul, akkor az ember csak önmagából merít. Minden rendszer – legyen az akár milyen miszticizmus – könnyen abba a tévedésbe esik, hogy emberi kivetítésekből teremti meg istenét.

Boldogok a tisztaszívűek, ők meglátják Istent. Isten bennünk élő országa nem ismer sem kezdetet sem véget.

**Lélek, föltámadt Krisztus Lelke!
Te ismered szívünk szándékát,
átjárod mélyeinket,
pillantásod belénk hatol,
és észreveszi a bensőnket eltöltő várakozást.**

**Ahelyett hogy megrekednénk belső visszakozásainkban
és elásnánk az adományokat,
amelyeket a te kezedből vettünk, –
szeretnénk naponta friss készséggel
befogadni a hitet:
a te titokzatos jelenlétedbe vetett bizalmat.**

**Élő Isten! Add, hogy hallgassunk rád!
Te végtelen tartózkodással szólsz hozzánk.
Hangod gyakran csak olyan,
akár a csönd lélegzetvétele.**

1979. augusztus 28.

Mostanában minden este szívszorongató beszélgetés a templomban egy fiatal pappal. Fölteszi magának a kérdést: talán híjával voltam a kellő tisztánlátásnak azon a napon, amikor életreszólóan elköteleztem magam?

Igyekszem vele együtt visszatekinteni: ki rendelkezik bármikor is az alapvető döntésekhez szükségesnek tartott teljes ítélőképességgel? Sokszor csak esztendők folyamán alakul ki az egymásraépülő belátások és fölismerések nyomán. Ha ki kellene várni a tökéletes tisztánlátást ahhoz, hogy életreszóló döntést hozzunk, akkor egy emberöltő is kevésnek bizonyulna. Az, ami kezdetben homályos és tökéletlen volt, netán némi tévedés is vegyült hozzá, fokról fokra éri el azt az érettséget, amely szükséges az utolsó lélegzétvételeig való kitartáshoz.

A belső egység megkívánja, hogy egész életünkön át vállaljuk fontos, személyes döntéseinket. Ha az életreszóló elkötelezettség föladása kezdetben a megkönnyebbulés érzését hozza is magával, ha a változtatás felszabadítólag hat is, – hosszú távon lesz csak lemérhető ez a lépés minden következményével együtt. Az átmeneti megnyugvás után új kérdések merülnek fel.

1979. augusztus 29.

Újból találkozom a fiatal pappal. Attól tart, hogy a cölibátusban nem valósulhat meg a teljes emberség. De lehetne-e bárki is teljes ember, ha ehhez szüksége volna az emberi tapasztalatok összességére?

A szüzességben csupán Krisztus látásának vágya képes az emberi szomjúságot csillapítani. A nyolc boldogság egyikében: „Boldogok a tisztaszívűek“ – ígéretet kapunk rá. Ami még zavaros – sokszor bevallatlanul –, nem önmagunk figyelésében tisztul le, hanem úgy változik meg, hogy az Élőre, a Föltámadottra szegezzük tekintetünket.

Sikerült-e érthetően kifejeznem magam? Vajon mi lesz belőle?

1979. augusztus 31.

Telket ajánlanak nekünk New York központjától autóval egy órányi távolságra. Könnyű lenne kialakítani ott egy imádságra és találkozásra alkalmas helyet. A telek egy részben erdővel borított domb oldalán kapaszkodik fölfelé. Legmagasabb pontján a Hudson sziklafalához lapul. A tulajdonos mindenáron szeretné, ha odaköltöznénk. Mivel nincs pénzünk telekvásárlásra, nekünk ajándékozná. Ismét nemet kell mondanunk, hisz visszautasítunk minden adományt, akár kicsi, akár nagy. Legfeljebb nem lesz az Egyesült Államokban találkozó alkalmas helyünk. Jobb nekünk a New York-i ötödik emelet, még akkor is, ha este már senki sem mer fölkeresni minket a lakónegyedben uralkodó félelem miatt.

1979. szept. 1.

Bizonyos, a belső élethelyzetek leírására szolgáló szavak emlegetése úgy hat, mintha robbanóanyaghoz

nyúlnánk. A napoként ismétlődő bizalmas beszélgetések során óvakodom attól, hogy ilyen és hasonló szavakat vegyek ajkamra, mint: félelem, büszkeség, féltékenység. S ha valaki használja őket, megkérdem: hogy érted ezt a szót?

Micsoda éberséget igényel, hogy fel ne címkézzük senki szívét! Ezzel arra készítetnénk, hogy keresse önmagában a címke vélt vagy valódi igazolását. Így azonban egész belső fejlődése leáll. Pedig épp ez lett volna fontos, ahelyett hogy a saját magáról alkotott merev elképzelés foglyává legyen. Valójában a figyelmes meghallgatás hat serkentőleg a másakra, ez segíti, hogy újból éledjen benne Isten országa.

1979. szept. 2.

Régen, első könyveimnél, didaktikusabb volt a hangvételem. Akkoriban több tanítást tartalmaztak írásaim. De már akkor is vágytam arra, hogy bár senkit se hengerelnék le tanácsaimmal. Mindent elkövetni annak érdekében, hogy a belső élet kibontakozását ne zavarja meg semmiféle irányzás!

1979. szept. 4.

Kelj föl! Érted meg fog valósulni az, ami általad nem volt képes megvalósulni. — Máskor is előfordult már, hogy az első ébredéskor ilyen, feljegyzésre érdemes mondat villant belém.

1979. szept. 10.

Az esztendő végén különböző földrészeket képviselő fiatalok csoportjával Latin-Amerikába utazunk, hogy együtt imádkozzunk és ott gondoljuk végig a mai helyzetet. Melyik országba menjünk? Angelina döntött. Ő jól ismeri Latin-Amerikát. Bizonyos benne, hogy legjobban tesszük, ha Chile déli részébe utazunk, Temuco városába, ahol a nyomornegyedben indiánok laknak.

Angelina kilenc éve járja Latin-Amerikát. Amikor megérkezik egy ismeretlen városba, előveszi a helyi naptárt, rögzíti a legalkalmasabb időpontot, amikorra elő lehet készíteni egy találkozót, és megtalálja azokat az egyházközségeket, amelyek befogadják az érkezőket. Hivatalosak lesznek ide fiatalok, de kevésbé ifjak is, – innen indul el azután minden.

1979. szept. 18.

Marie-Sonaly egész délelőtt kissé melankólikus hangulatban sündörög körülöttem. Ilyenkor mindig hosszasan szoktam elbeszélgetni vele, azután még egy történetet is mesélek neki. Ma este egy tojást dugtam a ház melletti öreg hárs odvába. Holnap elmegyünk megkeresni a tojást, amit a fekete tyúk tojt s a vadgalamb hajnalhasadtától burukkolva csodál. Így születnek napról napra újabb történetek a fekete tyúk meséjéhez.

Néha képzeletben útrakelünk. Repülőre ülünk s oly messze szállunk Taizétól, hogy a végén egy kicsit meg kell rázni magunkat, hogy újból hazataláljunk.

1979. okt. 10.

Zaragoza. Idejövet teljesen elvétettük a Barcelonába vezető utat. Órák teltek el, és nem találtunk rá. Az autóban kérdezzgettük is egymást: nem volt-e tévedés elfogadni ezt a meghívást? Úgy igyekeztem, mint egy kisdíák, hogy a spanyolul mondandó szöveget jól megtanuljam.

Amikor bejutottam a katedrálisba és megláttam a sok-sok arcot, azt mondtam magamban: várakozásuk nem áll arányban azokkal a szegényes válaszokkal, amelyeket egy ember adhat; hogyan éreztessen meg velük, hogy mennyire csekély, ami tőlem telik? Egy adott pillanatban mindenki választás elé kerül, kettesben találja magát Istennel, s ezt a szembesítést senki sem veheti át a másiktól. Megtehetjük, hogy egyengetjük mások előtt a forráshoz vezető utat, többet azonban nem. Vajon ők vállalják-e majd a döntést?

1979. okt. 11.

A Zaragozában összegyűltek Máriáról elmélkednek. Először szólok nyilvánosság előtt egy Mária-jelenésről, ami Taizében történt, s hatással volt az alapításra.

Akkoriban még egyedül voltam és menekülteket bújtattam házamban, hogy elkerüljék a deportálást. Élt a faluban egy idős, szegény asszony, őbenne pedig a Máriába vetett bizalom. Alázatosan elfogadta, hogy ne csak a főlőslegét, hanem a szükségeset is megossza másokkal. Tíz gyermeke volt. Belső érzéssel megértette hivatásomat, amit megvalósítani igyekeztem magányomban: naponta

háromszor imádkozni a kápolnának berendezett szobában.

A férje megtiltotta neki, hogy betérjen a falu templomába imádkozni. Amikor egy éjszaka alvó férje mellett imádkozott, látomásban Szűz Mária jelent meg. Reggelre kelve bénult csípője, mely egyre inkább akadályozta a járásban, meggyógyult. A férjének nem mondhatta el, hogy mi is történt.

1979. okt. 15.

Rudolf ismételten fölemlíti, hogy mily kevésbé vagyunk szervező emberek. Így van. És csöppet sincs kedvünk változtatni ezen.

1979. okt. 16.

Még ma is fülembe cseng, amit apám mondott gyermekkoromban: Régebben engedékeny voltam, hozzád szigorú leszek.

Szavai mélységes gondba ejtettek. Miért cselekedett merő ellenkezésből?

Sohasem lázadtam fel szemlélete ellen, nem is tiltakoztam. Néha azonban minden erőmet össze kellett szednem, hogy hallgatni tudjak, és úgy éreztem, nem bírom sokáig. Később rájöttem, hogy ez is alakított rajtam. Azután pedig a tüdőbaj ítelt magányra, ami szintén nem is

sejtett mértékben formálta bensőm világát. Nem emlékszem, hogy valaha is ellentmondtam volna apámnak. Tudtam, hogy belső sérülést hordoz magában. Egyszer egy csapóajtón át emeletnyit zuhant. Alighanem ez a koponyasérülése változtatta meg. Nem tehattünk mást, minthogy tudomásul vettük. Hogyan is terhelhettem volna még tovább?! De bensőmben érlelődött az elhatározás, a kívánság: Sose csábulj arra, hogy bármi módon visszavágj, nem vezet az semmi jóra!

Időnként felteszem magamnak a kérdést: bizonyos egyházi személyek kategorikus ítéleteivel szemben nem így cselekszel-e magad is? Mégha ezek az ítéletek olykor igazságtalanok is voltak, nincs értelme az ellenkezésnek. Ha kell, magamra vállalom az ellentét terhét – mindekelőtt a saját eredeti felekezeti családom által rámra-kottat –, és tántorítatlanul járom az utat, amely az egyházban megnyílik előttem.

1979. okt. 30.

Délben, a közös imádság előtt benyitok Reynold szobájába. Nincs benn. Ekkor egy láthatatlan kép ragadja meg elmém. Megértem, hogy itt a közösség szentségének közelében járok.

1979. nov. 1.

A közelgő latin-amerikai utazáson gondolkodva egy kezdeti időkből származó emlék rémlik fel előttem. A

szomszédos faluból gyalogoltam hazafelé. Az úton össze-
találkoztam egy fiatal férfival, akiről lerítt a szegénység.
Hirtelen nekemszegeződött a kérdés: És te? Leszel-e va-
laha is olyan, mint ő? Nincs-e valaki mindig melletted,
akire támaszkodhatsz? Nem az-e az igazi szegénység, ha
nincs az embernek senkije se, akivel szót válthatna, mi-
közben mindenben ínséget lát? Odaállsz-e majd azok
mellé, akik ily mértékben kiszolgáltatottak?

A válasz tulajdonképpen kézenfekvő volt. Döntöttem.
Azóta többször is megkérdeztem magamtól: Kivel is talál-
koztál . . . ? Azt hiszem, ma már tudom. Ebben a férfiban
maga Krisztus volt jelen, amennyire ez csak lehet-
séges.

1979. nov. 9.

Gyakran teszik fel nekünk a 16. századi reformáció köz-
ponti kérdéseként: Nem jelenti-e a cölibátus egész életre
szóló vállalása a Szentlélek szabadságának korlátozását?

Isten Lelkének szabadságában áll, hogy lehetetével ké-
pessé tegye az embert a Krisztus hívására adott „igen”
élethossziglani megtartására.

S vajon a cölibátus igenje nem ugyanolyan ígélet-e, mint
a házassági; nem ugyanabból a bizalomból fakad-e?

Az „igen“ kiszolgáltatottá tesz

Bárcsak a szívbeli bizalom lenne minden dolgok kezdete . . . Ebből fakad a bátorság, amely egy életre szóló igen kimondásához szükséges.

Jézus az evangéliumban beszél egy fiatalemberről, aki felszólítást kap, hogy menjen a szőlőbe dolgozni. Nem megyek – válaszolja a fiú. Azután meggondolja magát és mégis elmegy.

A hívás egy másik felé is elhangzik. Ő azt feleli: Megyek. De aztán nem megy. Igenje csupán szalmaláng volt.

Az evangéliumi példázat a komolyan vett választ hangsúlyozza: a Krisztus követésére mondott igen egész életre szól.

Vannak, akiknél a házastársi hűségben ölt testet az a mérész igen, amit Krisztus hívására adtak. Ha a házasság mellett döntesz, vállalod-e, hogy utolsó leheletedig kitartasz benne egy olyan korban, amelyben a családok egymásután hullanak szét? Az állhatatosság Krisztus hűségéből tükröz vissza valamit. Hány gyerek sorsára üti rá belyegét az elhagyatottság! A létezéshez szükséges bizalom rendül meg bennük. A családi kapcsolatok szétzilálódása sokakat gyermek- vagy serdülőkoruk ártatlanságában sebez meg. Mivel ezek a fiatalok már nem bízhattak azokban, akiktől életüket kapták, Istenbe vetett bizalmuk is megrendült. A sivatagot saját szívük mélyén ismerhették meg.

Semmi sem okoz akkora pusztítást, mint a szeretet köteleinek elszakítása. Kiábrándultság jár nyomában és két-

kedő kérdések: Mire jó élni? Van valami értelme az életnek szeretet nélkül?

Vajon nem válhatna-e minden otthon „Isten kis templomává“, „családegyházzá“, a vendégszeretet, az imádság, a hűség és a körülöttünk élőkkel való együttérzés helyévé?

Vannak, akiknek igenlő válaszát arra kéri Krisztus, hogy a cölibátus útján kövessék őt. Amikor ráeszmélsz, hogy ez az igen lefoglalja egész életedet, talán megrettensz. Rádszakad a jövő ismeretlensége. Előtted az egész élet: vajon meg tudsz-e felelni kíváncsaimnak? Egyáltalán képes-e az ember ilyen önátadásra? – Eleinte vonakodunk s a szinte vérünnké vált tiltakozással nemet mondunk.

Egy szép napon azonban ámulva döbbenünk rá, hogy a Krisztus-követés útját járjuk: Isten Lelke belopta az igent szívünk mélyére, – abba a mélységbe, amelyet tudatalatti világnak szoktak nevezni. Ha engeded, hogy feltörjön mélyedből ez az igen, akkor képes leszel majd kimondani: akarom.

Ebben az evangéliumi történetben az a legmegragadóbb, hogy a fiatalember kezdetben nemet mond, és Isten – aki sohasem alkalmaz erőszakot – nem kényszeríti ajkára az igent. A fiú mégis rájön, hogy vonakodásával elidegenedne önmagától. Ha végső válasza a nem marad, akkor saját magának mond ellen, – azt tagadta volna meg, ami betöl-

tötte: Isten Lelkét, aki lényének legmélyén hallatta igenjét, ugyanazt az igent, amely Máriát is átjárta. Lehetséges, hogy az Istentől jövő, nem szívesen hallott hívás oly mértékben érvényre jut, hogy egy napon kénytelen legyen beleegyezni az ember? Jeremiás próféta saját tapasztalatáról számol be így: „Már azt gondoltam: Nem törődöm vele, nem beszélek többé a nevében. De ilyenkor mintha tűz gyúlt volna szívemben, és átjárta minden csontomat. S ha megfeszítettem erőmet, hogy ellenálljak: belefáradtam és nem tudtam elviselni.“ /Jer 20,9/

A Krisztusnak adott igen kiszolgáltatottá tesz. Megakadályozza, hogy elmeneküljünk önmagunktól, hogy kitérjünk a sorsközösség vállalása elől. Ez az igen megrendít. Az ember pedig nem kedveli a bolygatásokat, törekenysége tiltakozik a megrázkódtatások ellen. Ez az igen éberré tesz. Nyitvatartja a szemed. Ellankadhat vagy tán ki is alhat ez az igen? Meg tudnál futamodni a Testének közösségében, a mindenfelől szorongatott egyházban élőtlől, képes volnál elmenekülni a szenvedés sújtotta világ elől?

Ez az egész életre szóló igen: tűz! Szítsd föl a soha el nem hamvadó tüzet! Ez az igen parázsként izzik majd benned. Kiszolgáltatottá tesz ez az igen, másképp nem is lehet. Bár csak a szívbeli bizalom lenne minden dolgok kezdete . . .

Urunk, Jézus Krisztus!
Aki meghallja hívásodat,
amivel életreszóló igent kérsz,
abban vonakodás és félelem támadhat.
Te azonban már belénk rejtetted a választ.
Jelen van öntudatlan mélyeinkben is.
Egy szép napon ámulva fedezzük föl,
hogy a te utadon járunk.
Ez az igen éberré tesz.
Hogyan is lankadhatnánk el,
amikor az egyház minden ízében megrendült,
amikor a világot megpróbáltatások szorongatják.
Ez az igen kiszolgáltatottá tesz.
Mindörökre szól.
Mégis beloptad mindnyájunk szívébe.

1979. november 10.

François papírra vet néhány gondolatot, hogy segítse vele a chilei indiánok közti eszmélődésünket. Rámutat, hogy mennyire fontos volna örömré, több éneklésre biztatni az egyházat, fölfedezni túlcorduló bőségének megnyilvánulásait, – jóllehet a legtöbb keresztény inkább annak hiányosságaira ügyel.

1979. november 18.

Néhány napot Brazíliában töltünk, hogy meglátogassuk Alagoinhasban élő szerzetestestvéreinket. Alois-zal egyetemben csak annyit tehetünk, hogy mindent figyelmesen magunkba fogadunk. Itt, Brazília északkeleti részén hosszú időn át szárazság pusztított. Csak nemrég zöldellt ki újra a táj a kiadós esők nyomán. A javarészt feketebőrű lakosság, akik között testvéreink is élnek, elképzelhetetlenül szegény. A negyedben lakók állandó vendégei házunknak. A testvérek épp azon igyekeznek, hogy szálláshelyet alakítsanak ki néhány napra a messziről idelátogató fiatalok számára.

Mintha végtelen sivatag fogna körül minket, melyben ez a testvéri életforma és vendéglátás az oázis. Csodálattal adózom kitartásuknak, a megpróbáltatások kohójában edzett, megújuló bátorságuknak.

Azután itt vannak a nap csúcspontjaiként kiemelkedő időszakok: a háromszori imádság a kis kápolnában. A szinte semmiből megteremtett szépség. Az áttört bambusz válaszfalak. Fölöttünk egy fa lombkoronája. A lombsátor benyúlik a tető alá, susogása kíséri imánkat.

1979. november 25.

Santiago. Arra kértek, hogy istentisztelet keretében szóljak az emberi jogok érdekében.

„A keresztény fiatalok egész nemzedéke hevesen vágyakozik az igazságosság után. Kettős küzdelmet folytatnak: harcot önmagukkal, hogy mindhalálíg Krisztushoz hűségesnek bizonyuljanak, – és harcot az ember által áldozattá tett emberek felszabadításáért. Ezek a fiatalok összekapcsolják a harcot és a szemlélődést. Aki követni akarja Krisztust, az kiengesztelődött szívvel kíván harcolni.“

Kiengesztelődött szívvel harcolni! Hogy ezeket a szavakat ki merjem ejteni Chilében, szükséges volt, hogy megerősítsenek az itteniek, akik elkötelezetten küzdenek az emberi szabadságjogokért. Úgy érzem, mintha sivatagban beszélnek. A jelenlévők feszülten figyelnek, de odakint a katedrális körül kiáltozás hallik, – mintha a nép panaszszava volna.

1979. november 26.

Megérkezés Temucoba egésznapos buszozás után. Egy afrikai fiatal – Germain –, aki már jó ideje itt tartózkodik, talált nekünk egy barakkot a nyomornegyedben. A beköltözés nem okoz megrázkódtatást. Kicsit hasonlít azokra a lakhelyekre, amelyekben másutt is éltünk már. Van benne egy imádkozásra és alvásra szolgáló helység. A döngölt padlójú kis zug jó lesz konyhának. Egy öregasszony adja bérbe a barakkot, ő maga a lányához költözött.

Mi más okból is lennénk itt, ha nem azért, hogy a szegényekkel együtt élve válaszoljunk az evangélium kihívására? Minden életkor a döntés ideje.

1979. november 28.

Az indián lakosság lehetőségeit felülmúlóan vendégszerető. Épp csak pirkad, amikor beállít két asszony, – két, még meleg kenyérrel. Bár alig van lisztjük a család számára, mégis sütöttek nekünk. Zavarban vagyunk, de nem tehetünk mást, minthogy egyszerűen elfogadjuk.

1979. november 29.

A kis Teko gyakran van itt. Apja iszákos. Anyja a legszükségesebb háztartási teendőket is alig győzi elvégezni. Szálfaegyeses tartású indián nő, fejét is mereven tartja, csak szemei mozgékonyak. A négy gyerek kedves, de soruk pecsétjét viselik. Az egész éjszakát végigordították, két méternyire a mi barakkunktól. Ők a legközelebbi szomszédaink. A nyolcéves Norma ügyel mindenre. Semmiféle bútoruk sincs, hacsak a vaskályhát és a takarókat nem számítjuk.

1979. december 1.

A település másik végében két „kistestvérnek” adja ki szegényes lakását egy asszony. „Jézus kis nővérei” Észak-

Chiléből érkeztek két hétre. Velük együtt alakítjuk ki az imasarkot: egy falra függesztett indián takaróval, egy ikonnal, a kereszttel. Ők is igénylik – akárcsak mi, ha csupán néhány napról van is szó –, hogy legyen egy bármilyen apró szöglet, ahol térdre borulhat az ember.

1979. december 3.

Az esőzések nyomán a település kezd egyetlen sártengerre változni. Fadarabokat keresünk, hogy kijussunk a házunkból, és átkelhessünk rajta. Éjszaka hideg szélrohamok ostromolják a hézagos deszkafalat. Az esős időszak nyilvánvalóvá teszi lakásunk szűkösségét. Bútorzatunk mindössze egy asztalkából és egy sámliból áll, melyekre az írás miatt van szükség.

1979. december 4.

Első pillanatban nem tűnik fel a hallatlan szegénység. A gyerekeken ruha van, az asszonyok viselkedésében méltóság. Ráadásul első héten a nap is sütött, száraz volt a föld. De amikor látogatóba kezdtünk járni, egyre többet vettünk észre.

Ugo és Elisabeth a szomszédaink. Mint annyian mások, Ugo is éhbérért dolgozik, átszámítva havi 30 dollárért. Elisabeth még kevesebbet keres. Hétéves kislányuk, Janet, délelőtt iskolába jár. A négyéves Victor a nap egy részében teljesen egyedül van. Esténként az ablakrésen kidugva fejét várja a mamáját. Aki csak egyszer is tanúja

volt ennek a várakozásnak, az átérzi a gyermek föltétlen ragaszkodását anyja iránt. A gyermekek arckifejezése valami ritka szépséget tükröz, mély komolyságot és derűt sugároz. Majdnem minden délben megosztjuk velük az ebédünket.

1979. december 6.

A szomszédságból egy másik párral is közelebbi ismeretséget kötöttünk. Tavaly fakerítéssel el tudtak rekeszteni maguknak egy aprócska veteményes kertet. Idén telen azonban a „Gyermekélelmezés“ /egyike azon egyházi intézményeknek, melyek az államcsíny után létesültek a rosszul táplált gyerekek segítésére/ tüzelője elfogyott. Szomszédaink fölajánlották a kerítésüket. Mostanra a kert is odaveszett, szétdúlták a tyúkok és kutyák.

1979. december 12.

Három hét elmúltával fedezzük fel, hogy Norma és Teko iszákos apja tud szeretni. A gyerekeket boldoggá teszi ez a szeretet. Úgy látszott, mintha a férfi szívét is betemette volna a sár. De a sárráteg alatt valami egyedülálló kincs rejtett, a szeretet adománya.

1979. december 13.

Tekintettel a Taizébe jövő fiatalok növekvő létszámára, szükségesnek látszik, hogy felfüggeszük az Ifjúsági Zsina-

tot, nehogy valami „mozgalmat“ teremtsünk a Közösség körül. Takaréklángra állítottuk az Ifjúsági Zsinatot. Majd eljön az idő, amikor megint felerősödik, de csak átmenetileg, és ez így ismétlődhet újból és újból . . .

Temucoban a közös elmélkedés során jobban megértettük útirányunkat: az elkövetkező időkben a „kiengesztelődés zarándokútját“ kell járnunk.

1979. december 14.

Egy Európából érkező távirat legidősebb nővérem halálhírét hozza. Néhány hete, hogy meglátogattam. Súlyos betegen mindenkinek hálálkodott: Egész életemben én akartam mások segítségére lenni, és most ti istápoltok engem!

A hír vétele után elsétáltam a közeli völgybe. Hogyan lehet ilyen távolságból fölfogni egy nagyon szeretett ember halálhírének valóságát? A vidék elhagyatottsága mintegy az örökkévalóságból hozott választ.

A jövőben is igazodni fogok őhozzá, amikor az öszegyülekezett fiatalokhoz szólok. Újfent figyelmeztetem majd magam: nem arra vagy, hogy nyilvánosság előtt beszélj; miért éppen te? Nem készített föl erre téged senki, túl későn jött az életedbe. Beszélj tehát egész egyszerűen. Annyira más lennél-e, mint az a gyermek volt, akit legidősebb nővére írni-olvasni tanított? Félénkséged akkor majd eltűnik.

1979. december 15.

Elkészült a „Temucoi Levél“. Angelina és Mercedes Európába viszi, hogy ott több nyelvre lefordítsák még a Barcelónai Találkozó előtt.

1979. december 16.

Temucoban két táviratot kapunk: az episzkopális egyház elnöke és a metodisták vezetője hív minket, hogy az Egyesült Államokban járjuk a „kiengesztelődés zárandokútjának“ egy szakaszát.

1979. december 17.

Temucoi fiatalok jönnek látogatóba. A keresztények megosztottságáról beszélgetünk, ami Chilében is szembeötlő. Itt a negyedben áll egy katolikus kápolna, egyszerű faépület. Ezen kívül van tizenegy kis barakk, ami evangélikus kápolnaként működik, – az odajárók eredetileg mind katolikusok voltak.

Nem kellene-e a temucoi fiataloknak valami olyat kezdeményezni, ami nem vehető látatlanba? Mi volna, ha katolikus létükre esténként a barakkokba mennének imádkozni, melyek ettől fogva már nem lennének az elkülönülés helyei? És ha ugyanakkor azt is javasolhatnák, hogy vásárnaponként mindenki együtt a katolikus templomban ünnepelje az eucharishtiát? Nemde a katolikus egyház sajátos adománya, hogy őrzi az eucharishtiával kapcsolatos egyazon hitet és értelmezést?

A XVIII. században Morvaországban Zinzendorf azt kérte övéitől, hogy vasárnap reggelente sose egymás közt jöjjenek össze, hanem oda menjenek, ahol együtt van a többi keresztény. Neki gondja volt arra, hogy semmi se történjék versengésből.

1979. december 20.

A nyomornegyed asszonyai egy faliszőnyeget hoznak. Közösén szőtték. Egy lapot is aláírtak, melyen a következő szöveg áll: „Örülünk, hogy itt vagytok velünk a szegénységben.”

1979. december 21.

Utolsó este Temucoban. Ugonak és két gyermekének keresztelője, utána Ugo és Elisabeth esküvője. A pap mindent megtett, hogy teljesíthesse fiatal szomszédaink vágyát, akik azt kérték, hogy házasságukat a mi barakkunkban áldja meg, mielőtt elutaznának.

Úgy látszik, még erre a nagyon szegényes helyre is rávetődik a megosztottság árnya. Elisabeth legkedvesebb barátnője – férjével és gyermekeivel – nem lehet jelen. Annak a vallásos csoportosulásnak vezetője, amelybe tartoznak, nem akarja, hogy eljöjjenek. Így hát csak fülelnek szomszédos barakkjukból.

1979. december 24.

Santiago. Karácsonyén egy női börtönben. Éjféli mise, majd közös étkezés a foglyokkal. Vannak itt közbünténye-

sek, de politikai foglyok is. Majd minden arc könnyben úszik. Vannak eltorzult tekintetek, másokon azonban átsugárzik a derű.

A pap azt mondja nekünk: Ezek a nők nem rosszak. Vannak köztük kétes alakok. Némelyikük a rokonát tette el láb alól. Mégsem gonoszak. Ismerem őket, húsz év óta naponta bejárok hozzájuk.

Míg elnézem a pap arcát, és sok éve tartó mindennapos hűségéről hallok, kérdés támad szívemben, amit föl is teszek neki: Miből táplálkozik az Isten iránti szenvedélye, honnan a közösség iránti szenvedélyes szeretete? Volt-e valaki – egy nagymama, anya –, aki imádkozott Önért? Igen – válaszolja –, az édesanyám. Amikor huszonkét évvel ezelőtt kis spanyol szülőfalumban elbúcsúztam tőle, kikísért a kapuig és még mondott néhány szót. Ezek voltak az utolsó szavak, amelyeket hallottam tőle: Fiam, légy jó pap!

Soha többé nem láttam őt viszont, a következő évben meghalt. – Azért jöttünk, hogy meglátogassuk a foglyokat. De találkoztunk a szó legigazibb értelmében vett hivatással is, egy olyan emberi léttel, amelyből kiolvasható Isten feltétlensége.

1979. december 29.

Barcelóna, Európai Ifjúsági Találkozó. Nem egyéb miatt jöttünk ide – Európa és más földrészek országaiból –, minthogy keressük a közösséget és részt vállaljunk valamifajta közös teremtésben.

Mi közös valósulhat meg a különböző korosztályok között, mit tehetnek együtt idősök, fiatalok és gyerekek? Útrakelünk egyedül vagy néhány társunkkal. Apró zárandoklatokat teszünk egyik embertől a másikig. Fölkeressük egymást, együtt ünnepeljük a húsvéti misztériumot. A sok kis patak pedig majd széles folyammá egyesül.

Mindezt önmagunkban kell elkezdni belső zárandoklatra indulva. Egy szép napon aztán majd egész életünket átfogó zárandokút lesz belőle.

1979. december 30.

Sok más között talán a hosszú előkészületi idő marad legemlékezetesebb a Barcelónai Találkozóból. Hogyan lehetne ezt másutt is biztosítani? A „kiengesztelődés zárandokútja“ kapcsán az elkövetkező évben sok helyütt lesznek közös imával egybekötött találkozók. A többhónapos előkészület során testvéreim mindent elkövetnek majd, hogy ne csupán szalmalángok lobbanjanak föl.

1979. december 31.

Barcelónában egyidejűleg két helyen jöttek össze imádkozni a fiatalok: a Santa-Maria-del-Mar szép templomában és egy középkorból származó hajóépítő csarnokban – az Atarazanas-ban –, amit átmenetileg templommá alakítottunk. Az istentisztelet közepe táján átmentem egyik helyről a másikra.

Egyik nap a Santa-Maria-del-Marból távozóban egy asszonynak adtam át a helyem, akit nemcsak az unokái, hanem mások is Mamettének szólítottak. Előkészület nélkül, rögtönözve szólt a fiatalokhoz.

Az „Anyácska“ nyolcvan éve és beteg szíve ellenére is el akart jönni Barcelonába. Útközben találkozott egy ismeretlen cigányasszonnyal, akit meghívott néhány falatra a kávézóba. A nő egy óvatlan pillanatban ellopta a pénzét. Mamettét ez az eset se tántorította el attól, hogy továbbra is Perpignan-nak ebben a kissé lecsúszott negyedében lakjon. Egyre több észak-afrikai és cigány telepszik le itt, a franciák pedig távoznak. Anyácska itt akart maradni, hogy jelenvalóvá tegye közöttük a szeretetet. Mamette is egy azon idős asszonyok közül, akik egész életükön át megmaradtak a szívből jövő bizalomban, s így képesek önzetlenül ráhangolódva megérteni a másik embert. Megvan benne a meghallgatni tudás adománya. Szédületesen szép ez.

1980. január 1.

Mindennap, sőt minden pillanatban újra így szól hozzánk Isten: Menj, kezd el, fogj hozzá ismét! – Igen, ebben a pillanatban minden újból kezdődik. Nem akár-hogyan, hanem a szív bizalmában.

1980. január 10.

Testvérek Tanácsa a Közösségben. Megoldásaink többé-kevésbé ügyefogyottak. Ha tévedünk, vegyük tudomásul, hogy a tévedés lehetősége a dolog természetében rejlik.

Le kellene mondanunk emiatt a további fáradozásról? Épp ellenkezőleg! Mindennek ellenére a keresés szenvedélye hajt bennünket. Közös életünkben a szeretet maga a Közösség. Ahol ez az evangéliumi kincs rejlik, ott legyen a szívünk is, készen arra, hogy kinyíljék, mint a sugarasan kitáruló kínai legyező. A Közösséget jelszerűen felmutatni, – olyan ez, mint a tűzoszlop, ami bevilágította a sivatagi éjszakát, amikor Isten népe átvonult rajta.

A közösség parabolája

Szembesülve azzal a sürgetéssel, hogy éljük az evangéliumot az emberiség nagy családjába helyezve, – tudatában vagyunk annak a nagy aránytalanságnak, amely fennáll a mi kis Közösségünk és az új évezred előestjének tágas láthatára között.

- *Ki vagy te, kicsiny Közösség? Valamiféle hatékony eszköz? Nem, soha. Légy bármennyire is jelentős.*
 - *Vagy tán férfiak csoportosulása avégett, hogy együtt erősebbek lévén megvalósíthassák saját terveiket? Éppoly kevésbé.*
 - *Azért élünk-e közös életet, hogy jól érezzük magunkat együtt? Nem, ezzel a Közösség öncélúvá lenne, és így mód nyílna arra, hogy kis fészkeket alakítsunk ki benne. Boldognak lenni együtt? Hát persze, de csak életünk odaáldozása árán.*
 - *Ki vagy te, a világ különféle tájain szétszóródott kicsiny Közösség?*
A közösség parabolája vagy, szerény visszfénye annak az egyedülálló közösségnek, amely Krisztus Teste, az ő egyháza, – és ily módon kovász is vagy az emberiség családjában.
 - *Mi a hivatásod?*
Közösségi életünkben csak akkor haladhatunk előre, ha mindig újra fölfedezzük a szeretet csodáját a naponkénti megbocsátásban, a szív bizalmában, abban a békességes pillantásban, amellyel a ránk bízottakra tekintünk . . . Ha eltávolodunk a szeretet csodájától, minden elenyészik.
 - *Kicsiny Közösség, mi is hát az, amit Isten neked szán?*
Hogy elevenné válj a Krisztus szentségéhez való közeledéssel.
-

A Taizében és a Testvériségekben élő szerzetesek a közösségnek ugyanazon példáját nyújtják, – sokkal inkább pusztá létük állhatatosságával, mintsem tevékenységük révén; sokkal inkább azáltal akik, mint azáltal, amit véghezvisznek.

A mindennapos hűség készíti elő és támasztja alá az egész emberségünkkel tanúsított lényegi állhatatosságot.

Útunk során szüntelenül kockázatot kell vállalnunk. Hivatásunk kiszolgáltatottá tesz minket. Én mégsem kételkedtem sohasem Közösségünk folytonosságában. Fenn fog maradni. Igaz, hogy megpróbáltatásokon kell átmennie, de túljut rajtuk.

Olyan emberek vagyunk, akiknek hosszú érési időre van szükségük; olyanok, akiket lényük legmélyén alakít az Istenben való állandó újjászületés. Közösén ébredünk tudatára annak, hogy Isten az ember személyiségének homályában éppúgy működik, mint legvilágosabb késztetéseiben.

Nap mind nap előre kell haladni, még akkor is, ha a lényeg rejtve marad szemünk előtt.

Rendíthetetlen elszántsággal keresni a keresztények közti kiengesztelődés alkalmait, – nemde olyan ez, mintha élő kövekké válva a lelkesedés és a kiábrándulás hullámai nyaldosnának körül?

Csábító lehet, hogy a keresztények kiengesztelődését szolgáló ökumenikus hivatásunktól eltérve már csupán

korunk érzékeny pontjaira figyeljünk. A nemhívők körében sokszor oly tiszta meglátásokat, eleven humanista érzéket, annyi jóakaratot lehet tapasztalni, hogy körükben tán szabadabban lélegezhetünk, mint némely betokosodott keresztény környezetben.

De miért kellene meglepődni azon, hogy Közösségünket szenvedés éri, amikor az egyházban a kiengesztelődést szolgálja? Akkor is, mindig is megmarad, nyitva áll előtte az egyszerűség és a nyolc boldogság útja.

Ha Közösségünk /mely lényegét tekintve monasztikus, ha ezt a jelzőt történelmi terheltsége miatt nem is használhatjuk minden további nélkül/ nem gyökerezne mélyen Krisztus Testében, az egyházban, – ha oda jutna, hogy beérje önmagával, akkor lábbal tiporná saját hivatását, mely arra szól, hogy megtestesítse a közösség iránti szeretetet.

Aki Krisztust követi, aki merészen igent mond, az úgy döntött, hogy szeretni fog. Még ha valami érthetetlen történe, abba is belebocsátkozik, s nem marad tisztes távolban. Lehet, hogy a távolságtartás kevesebb szenvedéssel jár, ám azt is eredményezi, hogy önmagunkat mentve a másikat hagyjuk védtelenül kiszolgáltatottnak.

Húsz évszázad óta, az egyház kezdeteitől fogva, örök kérdés, hogy miért vezette a hívőket az elszigetelt Krisztuskapcsolat /amelyben Testétől, az egyháztól elvonatkoztatva szemlélték Őt/ oda, hogy individualista magatartást kialakítva – egyedül vagy néhányadmagukkal – elzárkózzanak?

Krisztus életén átragyog a válasz, ami nem más, mint maga a szentség. Krisztus mindenkiért jött, nem csupán néhány kiváltságosért. Aki Krisztus szentségéhez közeledik – abban az egyedülálló közösségben, ami az Ő teste –, az óhatatlanul eljut oda, hogy Isten szegényeként tisztaságra, gyermekségre, egyetemes tágasságú szívre törekedjék. A kiengesztelődés kovásza lesz, ami nélkül manapság nem reménykedhetünk széleskörű keresztény ébredésben.

**Krisztus! Nyomodba szegődve
afelől is döntöttünk, hogy szeretni fogunk.
Akkor sem hagyjuk megkeményedni szívünket,
ha valami hallatlan dolog történne.
Te még többet is szánsz nekünk:
a nyolc boldogság békéjét.
Ez a béke nem távoli, hanem itt van,
egészen közel:
rajtunk nyugvó, bizalommal teli tekinteted fakasztja.
Lelkessel belénk leheled
a szenvedélyes várakozást,
a közösség iránti szenvedélyes vágyat.
Hogyan is tudnánk nélkülül ráébredni hivatásunkra,
hogy kovásszá kell lennünk abban a térszabályban,
ami maga az emberiség.
Szűz Mária példája szerint,
aki odaadta Fiát,
ahelyett hogy megtartotta volna magának, —
mi is szeretnénk neked adni,
amit tőled kapunk.**

1980. január 13.

A közösség szolgájának és szolgálójának lenni egy életközösségben ... Előfordul, hogy egyugyanazon személyben a férfias tettvággyal együtt az oltalmat nyújtó anyai magatartás is érvényre jut.

XXIII. János mindkettőt egyesítette magában, egészen az anyai irgalom legbensőbb rezdüléseiig. Avilai Szent Teréz anyai érzéke egy alapító erélyességével párosult.

1980. január 15.

Alighogy megérkezünk Rómába, máris fölkerekedünk. A Quirinál lábánál húzódó utcácskákban sétálunk. Egyikőjük zöltség és gyümölcs kínálatának bősége a délvidéki kertek gazdagságát varázsolja elénk.

1980. január 17.

Magánkihallgatás a pápánál. Épp a holland püspökök szinódusáról érkeznek. Határozott mozdulattal támaszkodik íróasztalára, arcvoánasai feszesek, II. János Pál hangoosan gondolkodik. Szavai pontosak, tárgyilagosak.

Hogyan ne foglalna állást az ökumenikus lelkipásztorkodás ügyében, amely rábízott? Jó, ha tudja, hogy szerte a világon nők, férfiak és gyerekek is imádkoznak érte.

1980. január 20.

Nagy, kerek étkezőasztalunkhoz, mely fölé lámpa lóg, mindennap hívunk vendégeket. Gyakran súlyosan ko-

moly beszélgetések folynak itt, – egy olyan korban, melyben a nyilvánosság színe előtt zajlanak tovább a keresztények közti viták.

Hogyan lehet egységet teremteni, amikor az értelmiség színe-java leáll a piactereken vitatkozni?

Amikor az ember már nem tudja megállni, hogy ne csatlakozzék valamelyik félhez, mert úgy érzi, hogy különben félre fogják lökni. Mit tehetünk a Testnek, az egyháznak betegségei ellen? Akadnak majd néhányan – valójában a kisebbség –, akiket magával ragad a viták heve. És sokan lesznek – voltaképp a többség –, akik meg fognak szökni a csatározások elől, de ugyanakkor Krisztustól is eltávolodnak.

A legsötétebb pillanatokban, amikor súlyos elbátortalanodás, csüggedés rendítette meg az egyházat, mindig kapott új lendületet, mindig jött új ébredés. Tehát mélyreható változások történtek benne, – nem olyanok, amelyek megosztanak, hanem olyanok, amelyek belülről kiindulva igyekeznek a repedéseket megszüntetni és egybeölelni azt, ami szétszakadt.

1980. január 21.

Szépek a téli éjszakák Rómában. Négy szobánk van, a vastag falak letompítják a kinti zajokat. Mintha egy cethal gyomrában lennénk, amely ugyan didereg a dérben, de nekünk védelmet nyújt.

1980. január 25.

Nem szokásunk, hogy elmeséljük egymásnak álmainkat. Pierino most mégis ezt teszi, olaszos poézissel forgatva tollát.

„Mialatt Rómában voltál, azt álmodtam, hogy majd az összes testvér ott van veled egy kis olasz téren összegyűlve piros virágok övezte szökőkút körül. Ahogy mentünk át a téren, hirtelen megjelent egy délolasz szokás szerint feketébe öltözött, pirosarcú, ráncos asszony, gyermeket vezetve. A gyerek nem volt szép, aránytalanul hosszú volt a lába és nem volt haja, — olyan két-hároméves forma kisfiú. Az asszony átadta, s te megcsókoltad a kicsit. Még azt is mondta az anyja, hogy beteg a gyerek, már születése óta. Valakinek, aki megkérdezte, hogy miért csókolgatsz egy ilyen csúnya gyereket, azt válaszoltad: Mert Ő az. Amikor megfordultunk, hogy visszaadjuk anyjának, már nem volt sehol.

Napközben szüntelenül az motoszkált a fejemben, hogy mit jelenthet ez az álom. Éjjel azután tovább álmodtam. Mindnyájan együtt voltunk a hálóteremben és vártuk, hogy visszatérj Rómából. Álmomban láttam, amint belépsz, és valahogy az is nyilvánvaló volt, hogy a római tárgyalások nem vezettek eredményre. Akkor így szóltál hozzánk: Amit Isten kér tőlünk és meg is ad nekünk, az a szenvedélyes hűség. A mi hivatásunk abban áll, hogy nem hagyjuk magára a szétszakadt egyházáért szenvedő Krisztust.“

Az utolsó szavak, melyeket ez a testvérem az én számba ad, benne formálódtak. Hogyan lehetséges, hogy már ilyen fiatalon égeti a tűz, az egyház egységéért lobogó szenvedély?

1980. január 27.

Szerda este Rómából hazaérkezvén az első órákban teljesen az a benyomásom, hogy lakatlan szigetre jutottam, ahol egy bagoly átható kiáltozása váltotta föl a város tompa, éjszakai morajlását.

Ma legközelebbi szomszédunkat, a csendes Jeant hívtuk meg feleségével, Elisabeth-tel és négy gyermekükkel, hogy megosszuk velük vasárnapi ebédünket. Igazi ünnepi lakoma volt.

1980. február 2.

Daniellel társalgok a fazekasműhelyben. Arról beszél, hogy bizonyos egyházi események nemegyszer zűrzavart okoznak. Hiányzik a kellő távolság ahhoz, hogy helyesen értelmezzük azokat. A nyugati országokban a hírközlés annak kényszerében működik, hogy mindennap kell valami újdonsággal szolgálni. Vannak tudósítók, akik nagyító alá teszik az eseményeket, eltúlozzák azokat s nem képesek a finom különbségtételekre. Ez azután ajtót nyit mindenfajta értelmezés előtt.

Ha arra várnánk, hogy az egyházi tisztségviselők már ne tévedjenek, akkor sohasem lépnénk rá a kiengesztelődést szolgáló evangéliumi hivatásunk útjára. Számunkra a részek betöltése, az egyház elbátortalanodó korszakaiban való jelenlét mindig is fontos feladat marad.

Nagyonis igaz, hogy senki sem képes megérteni és szeretni az egyházat anélkül, hogy ne lenne valami belülről szerzett képzele róla. /Szívesen mondanék misztikus látásmódot, ha a szó nem volna annyira félreérthető./ A belülről történő szemlélés egészen új sugallatokat ad és lehetővé teszi, hogy átéljük az eseményeket, anélkül hogy azonnal értelmeznénk azokat.

1980. február 3.

Egy lengyel orgonista van itt átutazóban. Igencsak középszerű orgonánkból varázslatos hangokat csalogat elő.

Nem mozdulunk a templomból. Úgy játszik, mint egykor Frescobaldi: az emberek órákon át itt maradtak, lenyűgözve, mozdulatlanul hallgatták a zenét.

1980. február 16.

Folytatjuk Marie-Sonalyval képzeletbeli utazásunkat. Az Atlanti Óceán fölött repülünk át apró gépünkön. Van két függőleges, de két vízszintes propellere is, hogy leszállhassunk vele egy nagy hajó fedélzetére is, ha kedvünk tartja. Az átkelés sokáig tart. Miután ettünk és aludtunk a hajón, ideje, hogy továbbrepüljünk. De Marie-Sonaly már nem akarja. Azt mondja, hogy az eltelt órák alatt nagyon összerázódott. Sokat hányt az e célból odakészített papírzacskóba. Végül beleegyezik a felszállásba azzal a kikötéssel, hogy egyedül kezelheti a botkormányt. Az ölembe akar ülni – úgy, mint amikor autóval megyünk a templomba, – s onnét kormányozni. Hosszú, színes sál van a nyakában, amelynek vége ott csattog-lobog a nyitott fedélzeti ablakban. Még hosszú út áll előttünk, nem akarunk gyorsabban repülni óránként 200 km-nél.

1980. február 24.

Paderbornban istentisztelettel nyitják meg az országos nagybőjti gyűjtést. A Pueblai Felhívás miatt egyeztem bele ebbe az útba: Latin-Amerika egyházi vezetői azt kérik, hogy álljunk a fiatalok és szegények mellé.

Hazafelé Wolfgang testvéremmel beszélgetek. Ismételen megállapíthattuk, hogy az egymással való osztozás témája – ha pénzről van szó – nyugtalanságot vált ki. Mindenki tudja, hogy a gyűjtés evangéliumi gesztus. Hiszen már az első időkben is akadt rá példa. De a fiatalok, akik

beleélik magukat a szegények helyzetébe, nem vennék lelkükre, hogy pénzzel megalázzanak másokat. Attól tartanak, hogy az adományok csupán a lelkiismeret megnyugtatósára valók, és a pénz a hatalmasok eszköze a szegények fékentartására.

Milyen bonyolult ellentmondások között kell előrejutnunk! Mégis tovább megyünk. Ki akarna mozdulatlan-ságba merevedni?

1980. február 25.

Mi is lesz a „kiengesztelődés zarándoklata,” amelynek kezdő lépéseit Angelina Dél-Spanyolországban készíti elő? Pusztában kiáltó hang?

Néhány évvel ezelőtt a kiengesztelődés egyazon vágya hatott át három férfit. Úgy tűnt, hogy képesek tenni valamit. Alig hallgattak rájuk. VI. Pált Rómában sokan elutasították; meg kellett halnia, hogy megértsék, ki is volt. Konstantinápolyban Athénagórasz pátriárkának csodálatos sugallatai támadtak, de úgy érezte, hogy kezdeményezései nem bontakozhatnak ki. Genfben pedig, az Egyházak Világtanácsában, Eugene Carson Blake lelkész testesítette meg azt az embert, aki mindent remél, aki vágyva vágyik megtenni a kiengesztelődés döntő lépéseit, melyek kivezetnek a zsákutcából. Hányszor mondtam neki: Pusztaságainkban Isten szól.

1980. február 26.

Úgy tűnik, a zarándokútra-keelés nem más, mint hogy elszakadunk önmagunktól, és elindulunk valami felé. De

nincs ember, aki fel volna készülve egy ilyen Istennel folytatott kalandra. A belső ellenállás oly szívós, hogy felhívom Spanyolországban Angelinát: Nem lehetne eltekinteni a két hét múlva esedékes sevillai utunktól? Nem tudná az a néhány fiatal nélkülünk is lebonyolítani a találkozót? Angelina tagadó válasza olyan tiszta, mint a sziklából fakadó víz.

Ekkor Marek lengyel lelkében olyan ötlet támad, ami fölbátorít az útra: vigyük magunkkal a kereszt-ikont Spanyolországba, azután az északi országokba is, egészen Amerikáig. Ezáltal mindenegyes templomban eltolódik majd a hangsúly, – az általunk mondott szavakról a Krisztus felé tartó zarándoklatra. Krisztus velünk jár történelmünk útjain.

Sürgősen találunk kell egy fiataalt, aki elég tehetséges ahhoz, hogy szép másolatot fessen a kereszt-ikonról.

1980. március 5.

Ha a túlterhelés miatt olykor nem jutok hozzá, hogy írásos feljegyzéseket készítsek, segítségünkre jön a technika. Paul minden ebéd alkalmával fölszereli a mikrofont és magnetofont. A mikrofon felerősíti a hangot, ha fogytán a lélegzet, hogy mindenki hallhassa. A hangszalag pedig lehetővé teszi, hogy egyszer majd papírra vessem mindazt, ami különben feledésbe merülne.

1980. március 9.

Sevilla. Szállásunk egy olyan szegénynegyedben lesz, amely az erőszakos cselekmények és a kábítószer miatt gyéren lakottnak számít. Az utcákban mindenütt betört

ablakok szilánkjai és szemét. Kapunkkal szemben a kábítószerközpontként ismert bár.

A különböző felfogású kersztények közti feszültségek itt elfojtott félelmekkel keverednek. Némelyek azt szeretnék, hogy az egyik irányba tartsunk, mások pedig, hogy a másik felé haladjunk. A barátság azonban mindenki részéről nyilvánvaló.

Ha ehhez hozzávesszük még a ház hidegségét és nedveségét is, hát nem beszélhetünk kifejezett otthonosságról.

Szükség van a napi négy imádságra, amit a templomokban tartunk, hogy egy más világot ízleljünk, hogy a mennyország öröme szálljon a földre. E templomok egyike csodálatosan szép.

Isten öröme az emberek földjén

Sok keresztény törekszik manapság arra nemkeresztény társaival karöltve, hogy csökkentse a szenvedést a földön. Sokan vannak, akik teremő képességeik legjavával szolgálják embertársaikat: az elhagyottakat, betegeket, éhezőket, a nyomortanyák lakóit. Megértik a „sötétségben és a halál árnyékában“ élő népek kiáltását. A bizalom és a béke kovászaként hatnak, hogy kitörhessünk a gyűlölet és félelem körforgásából, amely az egyes embereket, de a népeket is szembefordítja egymással. És ez a lényeg.

Valahányszor beérik a keresztények avval, hogy csupán erkölcsi és szociális tanúságtételt nyújtsanak, a nemkeresztények nyugodtan mondhatják nekik: Nem kínáltok semmi olyasmit, ami lényegesen különböznék attól, amit magunk is megteszünk.

Az elvilágiasodott társadalmakban az a keresztények hivatása, hogy Isten örökkévalóságával érintkezve legyenek jelen az emberi közösségben.

Az emberiség éjszakájának mélyéből titkos várakozás szakad fel. Programok és időpontok személytelen ritmusa szorított kortársaink öntudatlanul is a lényegi valóságra szomjaznak: belső életre, a láthatatlan világ jeleire.

Ahol a közös imádsággal már ezen a földön elővételeznek valamit a mennyei örömből, oda mindenfelől özönlenek az emberek, hogy megragadják azt, ami észrevétlenül eltűnt az életükből.

Semmi sem vezet oly mélyre az élő Istennel való közösségben, mint az a széles távlatú elmélkedő imádság, amelyet

minden korosztály magáénak érezhet, amelynek csúcsa a véget nem érő éneklés. Ez tovább zeng a szív csöndjében akkor is, ha egyedül maradunk. Fújhatnak a szelek, kiszikkaszthatnak mindent, ami útjukba kerül, terjedhet a sivatag ... a csillapíthatatlan szomj enyhülést talál.

Ha a liturgikus jelképek egyszerű szépségében föltáruulhat Isten titka, ha nem temeti be a szóáradat, akkor a széles ölelésű közös imádság nem áraszt egyhangú unalmat, hanem Isten örömét hozza az emberek földjére.

A valamennyi nemzedék jelenléte pedig – kezdve az idősektől egészen a gyerekekig – beszédes szimbólum, fölsejlik benne, hogy csupán egyetlen emberiség van.

A Krisztus utáni negyedik században azt írta Aranyaszájú Szent János, hogy vannak keresztények, „akik lakásukat egyházzá teszik, amennyiben mindenkit a hit útjára vezetnek és minden idegen előtt kitárják kapuikat.” Másutt pedig ezt írja: „Bátor lépés az, ha lakásunkat kis egyházzá, templommá alakítjuk.”

Legyen bármilyen parányi is egy lakás, a derűs öröm színhelyévé lehet, ahol vendégül láthatunk és a hit forrásáig kísérelhetünk másokat.

Betoppan valaki. Miért ne vezethetnénk oda szobánknak imádságra kialakított sarkába, ahogy ez Kelet keresztényeinél szokás? Igen, minden lakás lehet „családegyház”, még az egyedülállóké is. Miközben a társadalom elvilágiasodik, itt néhány egyszerű jelkép a láthatatlan Isten jelenlétébe von minket.

Élő Isten!

**Sötétségünkben fényt gyűjtasz,
soha ki nem húnyó tüzet.**

A dicsőítés Lelke által kiszabadítasz önmagunkból.

Ránk, Isten szegényeire bíztad a reménység titkát.

**Törékeny emberségünkbe olyan lelki-szellemi erőt
leheltél,**

ami soha nem távozik tőlünk.

Mégha nem is ügyelünk rá,

bennünk marad, hogy előre lendítsen minket.

Igen, sötétségünkben meggyújtod

soha el nem hamvadó tüzedet.

1980. március 27.

A húsvétra érkező fiatalok szálláshelyeül szolgáló sátrak fölállításánál Hervé kalapáccsal dolgozott. A kalapács feje azonban lecsúszott a nyélről. Olyan ütés érte az arcát, amely nyugodtan meg is ölhetne volna. De itt van közöttünk, jó egészségben. A szív dalol.

1980. április 6.

Húsvét. Az utóbbi időkben súlyos megrázkódtatások, újabb törésvonalak, erőszak. Miért ez a következetlenség még a keresztények között is? Miért járulnak ők is hozzá saját megosztottságuk révén az emberiség nagy családjának további szétforgácsolódásához szerte a világon?!

Északon és Délen egyaránt fokozódik a fiatal nemzedék csalódottsága, ami az alkotó képességek elsorvadásához vezet. Mindenképpen nyomot hagy. A jóléti társadalmakban, bármilyen legyen is államformájuk, a passzivitás öntőformáiba jutva elkábul, érzéketlenné válik az egyén.

Azzal a rengeteg fiatallal együtt, akik ezekben a napokban ide zarándokoltak, a mi torkunkat is fojtogatja a tehetetlenség. Hogyan lehetne betölteni az embereket szétválasztó repedéseket, hogy azután nekiláthassunk az építkezésnek? És miként építhetjük föl önnön magunkat, hogy az akadályokon is túljuthassunk?

1980. április 7.

A tegnapi ebédnél, mely Marek örökfogadalmát követte, édesapja szólásra emelkedett: „Szeretnék néhány,

apai szívemből jövő szólt szólni. Amikor Marek gyerek volt, édesanyja Istennek ajánlotta őt. Örvendezünk, hogy most elkötelezte magát Krisztusnak. Hazafelé Lengyelországba azért fogunk imádkozni, hogy egész életében hűséges maradjon mai ígéretéhez.“

1980. április 8.

Testvéreim közül többedmagammal estéről estére meghallgatjuk azokat, akik személyes beszélgetésben szeretnék elmondani, ami a szívüket nyomja. Eközben tovább tart az imádságos éneklés, ami csodálatos módon segíti a figyelmet. Olyannyira, hogy amikor az egyik ének átvált a másikra, a pillanatnyi szünetben a párbeszéd is elnémul, hogy aztán az új énekkel folytatódjék: Laudate Dominum omnes gentes ... Ubi caritas et amor, Deus ibi est ...

1980. április 14.

Hirtelen perzselő hőség tör vidékünkre. A Szahara hatalmas szelei jutottak idáig, még egy kis homokot is hozva magukkal. A parkoló autókat fehérség lepi be.

1980. április 25.

Több közös imádság Belgiumban. Hogy gyorsan Tournaibe érjünk, a kormánynál ülő Roy valóságos csodát művelt. Úgy tűnt, mintha repülnénk. Végtére is pilóta volt valaha.

Brugesben elkéstünk a közös imáról. Olyan volt, mint egy rossz álom. Nem tudtuk, hogy hetipiac van. Az utcákat lezárták a forgalom elől, és a rendőrség nem akart átengedni minket. Egyetlen megoldásként az kínálkozott, hogy gyalog jussunk el a lezárt terület túloldalára. Még ugyancsak távol voltunk, amikor utolsót kondultak a harangok. Rányitottunk az ajtót egy piros lámpánál veszteglő autósra abban a reményben, hogy talán elvisz minket a templomig. A vezető ránkismert. Évekkel ezelőtt járt a taizéi dombon.

Amikor imádságomra került a sor, megpróbáltam a flamandok szép nyelvén szólni Istenhez. Lehet, hogy az emberek nem sokat értettek belőle, Isten azonban megért minden emberi szót.

1980. május 2.

Egy VII. századi, egyiptomból származó kopt ikon másolata áll templomunkban. Krisztust ábrázolja, amint karját egy ismeretlen barátja vállán nyugtatja. Evvel a mozdulattal mintegy átvállalja a másikat nyomasztó terheket, bűnöket, nehézségeket. Krisztus nem szemközt áll a barátjával, hanem mellette halad, kíséri őt. Ez az ismeretlen barát bármelyikünk lehetne.

Már a VII. században is tudták: Krisztus nem azért jött, hogy megbüntesse az embert. Ő alááll emberlétünk legmélyére. Megszabadít a bennünket nyomasztó legkisebb tehertől is.

1980. május 3.

A dombunkon megforduló fiatalok évek óta újra meg újra fölteszik a kérdést: Hogyan folytassuk hazatérésünk

után? Ha létrehoztunk volna egy határozott irányvonalakkal rendelkező mozgalmat, sokak várakozásának eleget tettünk volna. Ez azonban nem ösztönözte arra, hogy ki-ki megkeresse, mit is tehet a helyi körülmények között, ahol élete zajlik.

1980. május 4.

Ha a templomba érkező gyerekek letérdelnek körülötünk, Marie-Sonaly gyakran megkérdi: „Ugye, nekik nem vagy keresztapjuk? Ugye, csak az én keresztapám vagy?” Megnyugtatom, de néha újból meg akar bizonyosodni felőle: „Ugye, neki sem vagy a keresztapja?” – mutat rá egyik vagy másik fiatalra.

1980. május 6.

Holnapután indulunk az NDK-ba. Egy fiatal épp befejezte a kereszt-ikon másolatának festését. Magunkkal visszük. De milyen ajándékot vigyünk még? Michael ötlete: készíttessünk két másolatot a „színeváltozás” ablakáról, az egyiket Drezda, a másikat Erfurt számára a következő felirattal: „Fordulj minden pillanatban Isten felé!”

1980. május 8.

Elsőízben Kelet-Németországban. Armin, Alois, Marek és én vízum nélkül jöttünk. Az utolsó pillanatig bizonytalan volt, hogy átléphetjük-e a határt. A nyilvánosság előtti felszólaláshoz szükséges engedélyt csak ma reggel kaptuk meg.

Christoph testvérünk Isten örökkévalóságába érkezett és onnan vesz részt abban, ami itt ma beteljesül. 1962 óta járogatott az NDK-ba és nagyon óhajtotta a folytatást. A lutheránus Hempel püspökkel rövidke sétát teszünk az Elba partján. Hol találunk még egy ilyen figyelmes, nyitott embert?

1980. május 9.

A drezdai Kreuzkirche-ben rendezett imádság az estébe nyúlik. Rég várt ünnep: nézni az ismeretlenül is szeretett fiatalok arcát ... A magas galériák leghátsóbb szögleteibe is bepréselődtek.

Tudják, hogy a jelenlegi megosztottságok közepette a kiengesztelődés neve: átlényegülés.

1980. május 10.

Lipcsében, Johann Sebastian Bach városában csak rövid ideig tartózkodunk: egyetlen közös imádságot tartunk a fiatalokkal. Autónkból kitekintve a kirakatban megpillantunk egy festett falovacsskát. Földműves kezek faragták az érchegységi téiben. Odahaza majd gyermekszemeket gyönyörködtető vásárfia lesz.

1980. május 11.

A két erfurti nap legmélyebb benyomása a katolikus és az evangélikus templomban tartott közös ima bensőségesége volt. Ma délután a szabadban imádkoztunk, a dómot

két oldalról közrefogó téren. A fiatalok azonban még az utcát is ellepték, úgyhogy a rendőrség jött irányítani az autóforgalmat..

Vacsora az öreg katolikus püspökkel. Tudja, hogy közeledik halála órája. Dolgozószobájában gyertyákkal megvilágított alacsony asztalra készítettett egy kis harapnivalót. Ki tudná leírni ezeket a perceket, melyek egy soha véget nem érő élet előestéjén suhannak tova? Mindenütt egyszerű szépség, a várakozáson túli valóság ragyogása.

1980. május 28.

Dorothy Lee látogatása Taizében. Akkor ismerkedtünk meg, amikor a Kínai tengeren laktunk. Ő kínai, és a Hongkongba menekülők befogadásán fáradozik. Azért jött, hogy megossza velünk gondjait: kis bárkákkal menekülők tízezrei érkeznek Hongkongba, – kénytelenek őket táborokban elhelyezni. Elámul, amikor értesül róla, hogy ez a falu is befogadott délkelet-ázsiai menekülteket.

1980. május 29.

A technikai civilizációban test és lélek súlyos megpróbáltatásoknak, mindenféle zajártalomnak és egyre gyorsuló munkatempónak van kitéve. A lelki-szellemi életet folytató emberekre nem nehezedett ennyi pszichés teher a régebbi korokban, s ezért képesek voltak csúcsteljesítményekre. A századok múlásával egyre inkább számolni kell a pszichológiai elhasználódással. Egy nyugati hívő egysze-

rúen ki se bírná ősei aszkétikus gyakorlatainak némelyikét. Az imádságnál nem lehet már az akaraterőre hivatkozni. De ajándékba kapott lehetőségünk, hogy testestül-lelkestül Istenre hagyatkozzunk. Krisztus pedig megígéri, hogy jó, tömött, megrázott és túlsorduló mértékkel mér annak, aki átadja magát.

Odaadni magunkat testestül-lelkestül

Egy Krisztus előtt hat évszázaddal élt Ezekiel nevű hívő megrajzolta belső fejlődésének útját.

Fiatalemberként a következőket írja: „Ne engedjétek megbotlani lábatokat!” Annak az embernek szavai ezek, aki mögött még nincsenek súlyos élettapasztalatok. Az akaratra hivatkozva így folytatja: „Teremtsetek magatoknak új szívet és új lelket!” Később, egy hosszú érlelődési időszak után, megváltozott a hangja. Isten így szólt hozzá: „Új szívet és új lelket adok nektek, saját lelkemet árasztom ki rátok.”

Az Istennel egyesült életben semmit sem lehet kikényszeríteni. Olyannyira nem, hogy néha minél jobban erőlködünk, annál kevesebbre jutunk.

Aki testestül-lelkestül Istenre bízta magát, annak kibontakozik benső világa: néhány egyszerű evangéliumi íge köré rendeződik, épül az élete. Ezek a szavak egykor szíven ütötték.

Miért is ne lehetne följegyezni az élmény rövid foglatát, hogy aztán bármikor felidézhesse az ember? Ez a sokszorosan átgondolt, sietség nélkül kidolgozott, lassan megérelt eredmény, a küzdelmekben kovácsolódott s egyszerű csak meglelt összefoglalás azután hajtóerőnk lehet egy életen át. Nem kell szaporítani a szót, az a néhány evangéliumi érték fontos, ami egyszerű, magvas, és állandóan vissza lehet térni hozzá. S hogy vannak pillanatok, amikor megfeledkezünk róla? Mihelyst újból eszünkbe jut, ismét ráhagyatkozhatunk.

Aki türelmes és beleegyezik saját érlelődésének kikerülhetetlen folyamatába, az megéri majd a napot, amikor észrevétlenül fölépül benső világa.

Aki az élő Isten Lelkére hagyatkozik, az nem saját előrejutását vagy lemaradását figyeli. Mintegy borotvaélen halad tovább, és felejtí mindazt, ami mögötte van. Nem igyekszik lemérni a bensejében végbemenő finom változásokat. Akár éjszaka van, akár nappal, a mag kicsírázik és szárba szökken, maga sem tudja hogyan.

Ha létezik keresztény „aszkézis“, az nem hivatkozhat sem az akarat mindenhatóságára, sem a lemondás erkölcsi értékére. Távól áll tőle az öncélúság, – szeretetre adott alázatos válasz.

Ha kíváncsi bizonyos meghatározott időpontokban imádkozni, akkor ennek oka a szeretet, nem pedig az, hogy Isten erre kötelez: Isten sohasem vet a nyakunkba kötelet, hogy időnként szorosabbra vonva azt, erőszakot vegyen szívünkön.

Főlöskéges azon törni a fejünket, hogy milyen lemondásokat vállaljunk. Jobb, ha egyszerűen megteesszük, amit az adott pillanat kíván. Olykor szívünk inkább vonzódik bizonyos eszményi kíváncsalmak felé, semmint ahhoz, hogy töretlenül akarjon tovább haladni kijelölt útján.

Vannak napok, amikor nehezünkre esik az állhatatosság. Enélkül azonban semmivé lesz a készségünk. A lelki szárazság időszakában még inkább ragaszkodnunk kell

hozzá, mint azokban a napokban, amikor a hit szinte magától torkollik imádságba. Idézzük fel azokat az órákat, amelyeket betöltött Valaki jelenléte.

A külsőségesség és a szokványosság elutasítása abban áll, hogy hűek maradunk feltett szándékunkhoz, s épp ezáltal támad fel bennünk egy napon újra a buzgóság és az imádság lelkülete.

*Hogy új lendületet nyerj, már kora hajnalban nyúlj a rád-
virradó napért. Isten naponta újat teremt.*

*Élj az Isten-adta jelenben, ez a legfontosabb. A holnap is
rendre mai nappá lesz.*

*A jelen pillanatban valósítsd meg önmagad. Aki a hol-
napba kapaszkodik, az a mát zálogba teszi.*

*Lelkesedés, derűs öröm, – igen. De nem eufória: az gö-
rögtűz. Szenvedélyes bizalom a legfájóbb szétszakítottság
perceiben, – ez fogja bevilágítani az éjszakát.*

*„Te, aki táplálsz az ég madarait, és öltözteted a mezők
liliomait, add, hogy örüljünk annak, amivel elhalmozol
minket, és ez elegendő is legyen nekünk.”*

**Krisztus szeretetének Lehelete!
Tőled van a szívünkben élő bizalom.
Mindenkit megajándékozol vele.
Aki pedig ezzel a bizalommal
megajándékoz téged,
abban forrást fakasztasz,
melyből felszökken a nem is várt,
az evangéliumi frissesség.
Imádságunk nemegyszer oly gyámoltalan!
Sóhajtozás csupán, dadogó beszéd.
Te azonban megértesz minden emberi nyelvet,
és Lelkedet leheled törékenységünkbe,
esendőségünkbe.
Megadod nekünk, hogy
a kezdetet-véget nem ismerő benső életben
testestül-lelkestül
megpihenjünk nálad.**

1980. június 3.

Megérkezett a kutya, amelyet vártunk. Előző helyén bizonyára sokat verték, mindentől megijed, még Marie-Sonaly csókjaitól is riadozik. Nem tud megszokni. Pity-nek hívjuk, ami szinte „pitié“-nek, könnyörületnek hangszik.

1980. június 27.

Ha megpróbáljuk kiismerni önmagunkat, sokszor kínos megállapításokra jutunk. Az effajta vizsgálódás nem vezet el a belső folyamatok végső okához. Önmagunk felszínén maradunk. Ha azonban sikerül néha áttörni a felszínen, Istenre bukkanhatunk. Ott van Ő.

Lehatolni saját végső alapjainkig? De hisz nincs is ilyen alap, csupán a végnélküliség, ami Isten végtelenségével áll kapcsolatban.

1980. július 2.

Az új krakkói érsek látogatása. Azonnal rokonszenvet ébreszt. Azért jött, hogy megismételje néhány évvel ezelőtti zarándoklatát, amikor is elődjével, Wojtyla bíborossal, a mostani II. János Pál pápával járt itt.

1980. július 12.

144 dél-afrikai érkezik hozzánk, mindenféle törzsből. A „Reménység Zarándokútját“ járják. Utolsó pillanatig

attól tartottunk, hogy nem fogják megkapni a kiutazási engedélyt. Köszöntésükre a délután kellős közepén teljes erővel zúgtak a harangok.

Egy fekete dél-afrikai, Tutu, az anglikán püspök indítványozta ezt a zárandoklatot . Egy éve járt Taizében, s akkor hirtelen megkérdezte tőlem: Mi a véleménye arról, ha jövőre előkészítenénk egy Taizébe induló zárandoklatot, melyen országunk reménységének kifejezéseként a különféle törzsek képviselőiben 144 fiatal venne részt?

A püspök először járt nálunk, de ezt megelőzően néhány hónappal már találkoztam vele Johannesburgban.

1980. július 15.

Beszélgetés a dél-afrikaiakkal. A faji megkülönböztetés szégyene csontjukig hatol. Hogyan lehet kitörni ebből? Nem könnyű a kiengesztelődés szót emlegetni körükben. Amikor Krisztust keresztre feszítik, bocsánatot esd le kínzóira. Nincsenek-e azonban olyanok, akik jogtalanul hivatkoznak Krisztus nevére? Odáig merészkednek, hogy a keresztény nevet magunkra öltve az általuk megkínzott és emberi méltóságuktól megfosztott embereket fölszólítják a kiengesztelődésre!

1980. július 23.

Egy dél-afrikai lány búcsúzóban még a következő szavakat mondja: Nekünk, dél-afrikaiaknak szeretnünk kell

egymást, függetlenül a bőrünk színétől és a hitvallásunktól. Nehéz feladat ez, hiszen évekig éltünk elkülönülve. Nekem két áldozatot kellett hoznom, hogy résztvehessek a „Reménység Zarándoklatán“. Tanítónő vagyok. Amikor szabadságot kértem, elutasítottak. Ide-oda hányódtam az állásom és a között a bizonyosság között, hogy erre a zarándoklatra Isten hív engem. Előfordulhat, hogy visszatértemkor munka nélkül maradok. Másrészt nyolcvanéves édesapámmal élek együtt. Őt magára hagyni bizony áldozat volt, ezidáig még sohasem voltam távol tőle.

1980. július 25.

Korunkban, amikor a lélektani elemzések jelentősége annyira megnőtt, sok szülő kérdezzeti magától: vajon milyen benyomások vésődtek gyermekeinkbe?

Mire jó ez a nyugtalankodás? A gyerekeknek nincs még olyan távolságtartása, hogy olvasni tudjon a körülményekben, hogy értelmezni tudná a tényeket. Lehet két gyermek ugyanazon eseménynek részese. Ez az egyikre talán élete végéig rányomja bélyegét, a másakra azonban nem. Az egyiknél már más események is előkészíthették ehhez a talajt. Mindig is megmarad a megválaszolhatatlan, az örök miatt.

1980. július 30.

A félelem és aggodalom senkit sem kerül el. Jézus, a Krisztus nem győzi hangsúlyozni: „Ne félj, veled vagyok ... Ne aggód semmiért!“

Előfordul, hogy az ember öntudatlanul is kacérkodik az aggodalmaskodással. Veszélyes játék. Magára irányíthatja mások érdeklődését, amiből – úgy véli – semmi, vagy csak kevés jut neki. Az ilyen játék nem marad következmények nélkül, visszaveti az embert. Nincs felszabadító hatása, hanem eltávolít attól a békességtől, ami a benső élet kibontakozásának feltétele.

1980. augusztus 20.

Negyven éve Taizében. Sivatagi vándorlás lenne ez? Az első napoktól fogva kísér néhány idős, falusi asszony vendégszerető jósága. Az egyikőjük, Marie Auboeuf, olyan volt hozzám, mintha anyám lett volna az evangélium szerint.

De gyökeret vertünk-e Burgundia földjén? Néha úgy tűnik, mintha itt is számkivetésben lennénk.

1980. szeptember 2.

A héten ötven libanoni látogatása. Keresztények, akik arabul imádkoznak emberemlékezet óta. Egész viselkedésükből a hazájuk jövője miatt érzett aggodalom sugárzik.

1980. szeptember 3.

Kétgyerek tartózkodik – három és négyéves csöppségek – egy héten át a dombon. Nem ismertem őket. Első

nap megkérdeztem tőlük, hogy imádkozzam-e szüleikért. Gyermeki nyíltsággal válaszolták: „Minket örökbefogadtak. Mamánk van mindkettőnknek, de papa nincs.” Egyikőjük karomba dőlve elaludt. Velünk étkeztek.

1980. szeptember 4.

Egy ugandai fiú meséli, hogy a diktatúra hosszú évei után még hat a méreg népében, és egyhamar nem is fog változni a helyzet. Aki Krisztushoz hasonlóan együtt akar szenvedni másokkal, az belső feszültségeknek teszi ki magát. Az ember szeretne elrohanni, hogy azok közt legyen, akik híjával vannak az emberi szabadságnak.

1980. szeptember 5.

Nagy áradások Bangladeshben. A nyugati sajtó nem közöl részleteket. Vajon mi lehet a chittagongi nyomoranyaggyedben élő testvéreinkkel?

1980. szeptember 15.

A fiatalok taizéi találkozóit derűs együttlét jellemzi ezen a nyáron. Vannak csoportok, akik éjjel-nappal a vendégek rendelkezésére állnak. Figyelmük mindenre kiterjed.

Látva a sok ismerős vagy új arcot – az andalúz, skandináv, afrikai vagy ázsiai vonásokat –, felvetődik bennünk,

testvéreikben a kérdés: mit keresnek? Annyit mindenestre tudunk: nem azért jöttek, hogy elcsevegenek Istenről, hanem a hit forrásaihoz szeretnének eljutni.

Vannak, akik alig ismerik az evangéliumot. Akadnak Európában olyan területek, ahol a szekularizációnak már múltja van, két olyan nemzedék is felnőtt, amely templomba be se tette a lábát. Hogyan lehet a dombra jövők egészen különböző várakozásainak megfelelni? Egyesek jóformán semmit sem hallottak az evangéliumról. Másoknak van előképzettsége. Ismét mások teljes elkötelezettséggel élik hitben gyökerező életüket.

1980. szeptember 22.

Sürgősen meg kell javítanunk a templomtetőt. Mernék-e egy könnyű alumíniumszerkezetet megépíteni, zöld rézbevonattal borítani és aranyosan csillogó hagymakupolákat rakni rá, amilyenek az orosz templomokat díszítik? Nem, ez csupán álmodozás. Hisz a templom külső állagmegóvását is alig győzzük.

1980. szeptember 23.

Harcok Irak és Irán között. Hogy van az, hogy az emberiség történelmében akadnak apokaliptikus sorsú népek? Nem Isten kezdeményezése. Isten sohasem akar háborút, nem akarja az ember szenvedését. Soha.

1980. szeptember 25.

Itt van az óra, amikor a keresztények evangéliumban gyökerező hivatása – mely egyetemességre, ökumenizmus és katolicitásra szól – soha nem látott mértékben teljesezhet be.

A IV. század óta aligha volt a keresztények számára döntőbb jelentőségű időszak.

Vajon lesz-e elég tágas a szívük, szabadszárnyalású a képzelőerejük és tüzes a szeretetük ahhoz, hogy válaszolni tudjanak az evangélium egyik legalapvetőbb felszólítására: mindennap újra vállalni kell a kiengesztelődés kockázatát, hogy így a népek és fajok közti bizalom kovásza lehessünk annak az emberiségnek téisztájában, mely létezése feltételeként áhítózik az egész földet átfogó egységre.

A bizalom kovásza az emberiségben

Manapság, a XX. század végéhez közeledvén, sokakat magával ragad a félelem örvénye. Alkotóerejüket megdermeszti a rémület. Hagyják magukat lehangolni.

Az egész emberiség békéjével kapcsolatos kérdések természetesen lélegzetelállító módon bonyolultak és nagyon messzire vezetnek.

Minden képzelgéstől mentesen sok keresztényben és nemhívőben is kialakult az a meggyőződés, hogy belépett a huszonötödik órába, amely egy egészen új jövőre vár.

Ez érzéket ébreszt bennük a leginkább sürgető feladatok iránt. Fölkészülnek arra, hogy más irányt adjanak a történelem folyásának, hordozói legyenek az új civilizációnak, a bizalom kovászáként hassanak az emberek között.

Meg kellene ijednünk a tudományos-technikai fejlődés látványos eredményeitől? Nem. A tudomány és a technika építhet vagy rombolhat, minden attól függ, hogy miképp használjuk. A tudomány és a technika áldott javak, ha átszűrjük rajtuk az emberi szaktudás által fölőrt lehetőségek végtelenje. Ahol már állandósult az éhezés, ott az élelmiszertermelés eddig ismeretlen módszerei megoldást kínálnak; vagy nem kezdenek-e manapság proteint előállítani algákból, sőt baktériumok segítségével is, és nem tudják-e huszonnégy óra alatt megkettőzni ennek mennyiségét?

A nagy felfedezések enyhítik vagy meg is gyógyítják a fizikai és lelki betegségeket, szenvedéseket. Az egyetemes civilizáció, amely az új hírközlő eszközökre, a számítás-

technikára és műholdakra épül, olyan világot teremt, amelyben megszűnnek a határok.

Fontos mindezt tudni, hogy ne kerítsen hatalmába a tehetetlenség érzése. A „mire jó az egész?” elveszi az ember kedvét attól, hogy szaktudást szerezzen, ami őt is az építők, az alkotók sorába állítaná.

Másrészt az is igaz, hogy a tudomány és technika rombolni is tud. A valószínűtlenül hatalmas háborús eszköztár képes elpusztítani az emberiség egy részét. Népek vágatnak a félelem óceánja felé, megriadva az erőszakból, igazságtalanságból, megsemmisítő veszélyekből születő jövőendő apokaliptikus rémképétől.

Közben pedig az emberiség egész családja békét óhajt, nem háborút. Elenyészően kevesen vannak a háborút akaró ragadozók, de számtalan sokan azok, akik készségesen lesznek a föld népei között a bizalom kovászává.

A keresztény sem nem optimista, sem nem pesszimista. Azt azonban tudván tudja, hogy a történelem nem csupán okok és okozatok gépiesen bekövetkező egymásutánja, ami őt is a kérlelhetetlen szükségszerűségnek szolgáltatná ki. A történelem teret enged a személyből fakadó belső erőknél is.

Néhány tudós – legyen akár agnosztikus az illető, anélkül hogy tagadná: fontos a szükségszerűség törvényének kutatása –, világosan látja a korlátokat is, a folytonosság hézagait, az előre ki nem számítható tényező jelenlétét. A

determinizmus évszázada leghozzaértőbb kutatóiban alázatosává válik és talán majd egy mélyen hívő XXI. századba torkollik.

Most, a század végén, amikor a technika uralma és az elvilágiasodás a mindennek mélyére lopakodó kétséget közvetíti, fölvetődik a kérdés: vajon az elvilágiasodás az általa mozgásba hozott áramlatokkal, például a szimbolikus kifejezőmód fölszámolásának igyekezetével, nem a társadalom betegsége-e?

Manapság valami váratlannak lehetünk tanúi: ezek az áramlatok irányíthatók, átalakíthatók, átváltoztathatók. Minden egyes személyben annyi de annyi teremtető erő rejlik, annyi benső életből fakadó szenvedély! Ahelyett, hogy megadná magát az ember a legkegyetlenebb eseményeknek, képes azokat is javára fordítani.

Nemcsak a boldogító események válhatnak hajtóerővé, hanem a legelviselhetetlenebbnek tűnő helyzetek, sőt a kudarcok is. Ezek is mozgósíthatják a teremtető lendületet a világ átváltoztatása érdekében.

Isten lehelete úgy járja át jelen világunkat, hogy magában a hatalmat és fogyasztást bálványozó társadalomban kezdenek feltűnni egy új civilizáció vonásai.

Egyik ilyen jel az, hogy az osztozás tekintetében soha nem tapasztalt fokú ébredés megy végbe a keresztények körében. Régebben sokszor úgy látszott, hogy az igazságosság gondja, az emberi jogok ügye, az anyagi javak egyenlő

elosztásának problémája távol áll a keresztényektől. Ma a társadalom kisemmizettjei felé fordulnak, és egyre többen kutatnak megoldások után.

Az egyházi intézményekben saját anyagi jólétükkel szemben elindult az egyszerűsödési folyamat. Európában a déli országok voltak ennek kiindulópontjai. A folyamat visszafordíthatatlan, egyre szélesebb körben hat. Hálásan tekintenek rá mindazok, akik évek óta sürgették az ilyen-fajta átalakulást; előálltak vele, akár alkalmas volt, akár alkalmatlan, hogy hitelesebbé válják a hit.

Akár hívő, akár nemhívő, lassan mindenki tudja már, hogy a világbéke egyik föltétele a javak igazságos elosztása a gazdag és hátrányos helyzetű területek között.

Mindenütt két egymást kiegészítő törekvéssel találkozunk. Vannak, akik késlekedés nélkül osztozni akarnak a nincstelenekkel, mások viszont hosszútávú cselekvésre készülnek és a társadalom szerkezetét kívánják átalakítani.

Az egymással való osztozás nem segélyakció, hanem önátadás. A tiszta evangéliumi örömök egyike az, hogy bensőnket egyszerűbbé tesszük, ami aztán a szívbeli bizalom jegyében életmódunk állandó egyszerűsítéséhez vezet. Egyszerűség és osztozás, — osztozás Istennel az imádságban és osztozás a földön élő emberekkel.

Az egyszerűség és az egymással való osztozás sohasem jelenthet másokat elítélő kemény szigort. Az egyszerűsödés arra ösztönöz, hogy helyezzünk vissza mindent a teremtés

egyszerű szépségébe. Művészi alkotás nélkül puritán irányzatok kerekednek felül, s nyomukba szegődik a rossz lelkiismeret. Maga a művészet Istentől való.

Művészek képesek az evangéliumi arcokat – például Krisztusét, Szűz Máriáét – úgy megformálni, hogy egyszeri rápillantásra is átsejlik rajtuk Isten misztériuma. A zene pedig eljuthat odáig, hogy imádsággá változtatja a szavakba nem foglalhatót, föllebbenti a fátylat Isten kimondhatatlan titkáról.

Élő Isten Lelke!
Itt vagyunk, várakozunk.
Tudván, hogy Te bennünk imádkozol,
föltámad bizalmunk.
Hogy befogadhassunk Téged,
egészen egyszerű szívet kérsz tőlünk,
mellyel vállalni merjük annak kockázatát,
hogy úgy ajánljuk föl magunkat neked,
amint vagyunk.
Merjük letenni álarcunkat,
ami elfedné mindenkiben rejlő
jelenléted átsugárzását.
Azt pedig, amit kérsz tőlünk,
Te magad adod meg:
Boldogok a tisztaszívűek,
ők meglátják az Istentől valót.

1980. szeptember 29.

Pár nap a New York-i Testvéreknél. Azt a negyedet, amelyben laknak „Hell” s Kitchen“-nek, a pokol konyhájának nevezik. Manhattan kellős közepén vagyunk. Az itt tartózkodástól telítve lesz az ember szíve.

A bérházat jól-rosszul tákolták össze. Mi a legfölső emeleten lakunk. Megesett már, hogy szétnyílt a mennyezet, és látni engedte a csillagokat, becsurogni az esőt. A negyed lakóinak nincs állandó munkájuk, egyik napról a másikra élnek. Az éjszakák veszélyesek. Néha sikoltás harsít a csöndbe; van, hogy a mi házunkban üvöltenek. Egy reggel valamelyikünk tanúja volt, ahogy az utcaseprők kezeket és lábakat húztak elő egy szemeteskukából. Ismétlődő rendszerességgel betörnek hozzánk.

1980. szeptember 30.

Az Egyesült Államok gyerekkorom óta mesebeli országgént él az emlékezetemben. Bizonyára azért, mert nagyanyámsokat mesélt az ő nagyapja bostoni utazásairól. Kis hija volt, hogy ott nem maradt. Családunk akkor amerikai lenne.

Legvonzóbb a Dél. Volt egy könyv, ami újra meg újra felkeltette érdeklődésemet. A déli államokban játszódtak azokban az időkben, amikor Észak háborúja folyt Dél ellen. Bár sohasem utaztam el oda, képzeletben ott jártam a forró nyári napokra boruló ég alatt. Séták a fenyőerdőkkel szegélyezett gyapotültetvények mentén a vörös földűton. Végtelennek tűnő gyaloglás a magas tölgyesekben, ahol az ágakról földet söprő mohafüggöny csüng alá ...

Mindig reméltem, hogy egyszer talán egy darabig együtt élhetek a fekete rabszolgák ivadékaival, hogy élvezhetem házuk vendégszerető melegét. Néhányan ellátogatnak Taizébe, amikor megérkeznek, nemegyszer ők azok, akik befogadnak minket.

Tavaly, Mexikóba igyekezvén, átrepültünk e földrész fölött. Hideg éjszaka volt. A fedélzeti ablakon át parányi fényt se tudtunk kivenni. Mintha a csillagok közelebb lettek volna, mint a föld.

Annyi minden vár ránk az életben, legjobban, ha istenhozádót mondunk álmaink földjének.

1980. október 1.

Esti imádság a Szent Patrik székesegyházban. New Yorkban félnek a tűztől: amikor az összes ülőhely megtelelik, az ügyeletes tűzoltó fel akarja tartóztatni a tömeget, nehogy a padok melletti közlekedő utakat is elfoglalják. Nagy a tolongás, míg végül is mindenki bejöhet.

Nem mindennapi látvány volt fölfedezni New York katedrálisában a házukban lakó szegényeket, azokat, akik egyébként sehova sem járnak imádkozni. Az utcánkból való gyerekeket a kórusra kellett fölengedni az egyháziak közé. Eric, aki jól ismeri őket, attól félt, hogy kis mancsukat be fogják csúsztatni egyik-másik zsebbe, hogy pénzt halásszanak ki belőle. De semmi ilyesmi nem történt.

Az egész New York-i körzetre kiterjedő hosszú előkészület tette lehetővé ezt a zarándoklatot: az emberek gya-

log jöttek a város különböző negyedeiből, gyertyával a kezükben csoportok haladtak át a hidakon. És mindig ugyanaz az óhajtás: bárcsak ne szalmaláng volna a mai fellobbanás!

1980. október 27.

Ezen a héten Ranjan elutazik Taizéből, hogy egy ideig együtt legyen a családjával Kalkuttában. Ez a bangladeshi fiú a vendégfogadásnak, a találkozók szervezésének egyik központi alakja most a dombon. Ajkát sohasem hagyja el emeltebb hang. Maga a testet öltött felebaráti szeretet.

Ranjan személyében az Istenbe vetett bizalom négyezer esztendeje sűrűsödik össze. Közösen nyúlunk vissza azokhoz a Krisztus-látomásokhoz, amelyek egy múlt századi hindú misztikus, Ramakrishna nevéhez kapcsolódnak. Semmi sem készítette őt elő ezekre a látomásokra. Élete vége felé mégis megjelent előtte a haláltusáját vívó Krisztus képe.

Átvettük Ranjantól az imádkozásnak egy sokezer éves mozdulatát, amelyet a Lukács evangélium is ránk hagyományoz, amikor elmondja, hogy az apostolok leborultak és homlokukkal érintették a földet. Ez a testtartás az Istennek való önátadás kifejezése. Teljes hosszában elterülve, tenyérbe hajtott homlokkal a végtelen csöndben jelenvaló az egész ember, „élő áldozati adomány“.

1980. október 28.

Marie-Sonaly nagy kópé tud lenni. Gyakran ott van, amikor valakit fogadok. Amikor pár napja egy meglehetősen tekintélyes megjelenésű férfivel beszélgettem, ő az

asztal alatt azon ügyeskedett, hogy kibogozza az úr cipőfüzőjét.

1980. november 12.

A hosszú téli éjszakákon, amikor kihaltnak látszik a burgundiai táj, templomunk belső szépsége megmerít minket a misztériumban. A szentély mélyén egyszerű kéménytéglákat halmoztunk egymásra, – olyanok, mint megannyi kivilágított barlangocska. Kelet egyházaiban az ilyen egymás fölött világoskodó apró mélyedések az elköltözöttekre emlékeztetnek.

1980. november 13.

Néha oda jut az ember, hogy elege van a rövid idő alatt rázúduló események miatt. Egyik testvérem azt mondta, hogy ilyenkor úgy érezzük, mintha maga alá akarna gyűrni a ráncszakadó élet, – így aztán előfordulhat, hogy izgatottságunk nincs arányban az esemény súlyával.

1980. november 25.

Az ottawai és a torontói találkozók között Emillel két napot szakítunk magunknak, hogy meglátogassuk a családját.

Fent vagyunk a messzi Északon. a repülőgép Timminsben szállt le; oly nagy volt a köd, hogy a legcsekélyebb lá-

tótávolsággal kellett beérnünk. Emil apja kívül várt a repülőtéren egy minden oldalról nyitott helységben, amelyen átsüvített a szél. A korábbi, közbülső leszállásunknál sűrűn esett a hó, a leszállópályákat teljesen beleppte; nem lehetett látni, hogy hol érnek véget. A pilóták bravúrosan landoltak. Az emberi intelligenciának micsoda összpontosulása áll amögött, hogy a mai időjárás ellenére is fennakadás nélkül tovább haladhattunk!

A család faháza Timmins legvégén áll. Mögötte erdőrengeteg. Úgy tűnik, mintha már nem is lenne több ház egészen az Északi Sarkig. Előfordul, hogy a medvék a kapuig merészkednek. Csak le kellene nyomniuk a kilincset, és már bent is volnának. A család sajátkezűleg végezte itt az erdőirtást.

Egykor az elszakadás mély fájdalma sújtott le rájuk: meghalt az édesanya. Híte azonban köztük maradt, a szív megérzi ezt. Nevetése hajdan vidámmá és boldoggá tette övéit. Emil a tizenkettedik gyermek volt.

Azoknak a testvéreknek szülei, akiket fiatalon ragadtott el a halál, nagyon közel állnak hozzám. A születésnapjukon szívesen elnézem fényképen megőrzött arcukat.

A hőmérő mínusz huszonhárom fokot mutat. De a házban ég a tűz, éjjel-nappal vastag fahasábok táplálják.

1980. december 3.

Két uruguayi tartózkodik Taizében, hogy egy ideig közreműködjenek az érkező vendégek fogadásában. Ezekben a napokban országuk sorsa nyugtalanítja őket, — fél-

nek, hogy a kormány nem fogja figyelembe venni az új szavazás eredményeit. Közös fogalmazott táviratot küldünk Uruguay elnökének: „Ne sértse meg a keresztények ifjú nemzedékének lelkiismeretét avval, hogy nem ismeri el a választási eredményeket. A világ sok-sok fiatalja nevében kérem ezt Öntől.“

1980. december 4.

Jóllehet az emberek közti összetartozás az évek folyamán mélyül, mégis magában rejti a szenvedést, néha annak gyermeki kétségbeesését, aki úgy érzi, hogy csak kicsit vagy kevésbé szeretik.

Ez a kín nem ismeretlen a korai életszakaszban sem. Néhány napja észrevettem egy boldogságtól ragyogó kislányt épp abban a pillanatban, amikor a nagymamája ölébe egy másik gyerek is felkapaszkodott. A kislány szerette a másikat, mégsem tudta elviselni a jelenetet, mert egyedül akarta élvezni ezt a meghitt közelséget.

Egy felnőttnek már jobban sikerül elrejtene effajta érzelmeit. De vajon érdemes-e olyan áron megfékezni, hogy közben megkeményedik az ember, vagy rossz közérzet kínozza?

1980. december 5.

Tíz nappal ezelőtt heves földrengés rázta meg Dél-Olaszországot. Rengeteg áldozat, pusztulás. Föltétlenül oda kell utaznunk néhány testvéremmel, hogy a Rómában megrendezendő Európai Találkozóig ott tartózkodjunk!

1980. december 13.

Megérkeztünk Dél-Olaszországba. Egy Salerno fölötti tanyán kaptunk szállást, egy tantermet bocsátottak rendelkezésünkre. Innen könnyű eljutni a károsult területre. Az iskolát nem használják, ezt is megrongálta a földrengés. Palackos gázkályhával fűtünk, de a nedvesség újra meg újra kiütözik. A falakat gyermekrajzok borítják, s ez az egésznek valahogy megadja a mindig vágyott derűs jelleget.

1980. december 14.

Faluról falura járva mérhetetlen szenvedésekről halunk és a helyzettel szembesülve elnémulunk. Vannak, akik egyáltalán nem látnak kiutat. Másokban remény ébred az eddig még nem tapasztalt arányú összefogás láttán.

Teherautóval közlekedünk. Többször is találkoztunk a német katonaság segély-és élelmiszerszállító kamionjaival. Íme, egy kép arról, ahogy a háború átvált a békébe. Ugyanaz a dolog hozhatja a szerencsétlenséget, de a segítséget is a kiszolgáltatottaknak.

1980. december 15.

Ricigliano. A földrengés napján a falu papja – anélkül, hogy okát tudta volna adni – eltekintett a vasárnapi prédikációtól. Így a szokásosnál hamarabb ért véget a szent-

mise. A földlökések akkor kezdődtek, amikor az emberek épp elhagyták a templomot, és még az előtte lévő téren állodogáltak. A templom összeomlott. Áldozat nincs. Ma épp akkor érkezünk ide, amikor az idős pap egy fészerben mondta a szentmisét. Ránkismerve egy ölelés erejéig félbeszakította a liturgiát.

Ma este Rómából telefonáltak a testverek. Az Európai Találkozó előkészítéséről meséltek. Szavaikban bizonyos aggodalom érződött: hogyan lehet ott több napra szállást biztosítani huszonötezer fiatalnak – akik időközben jelezték érkezésüket –, ahol csak tizenötezerre számítottak?

1980. december 16.

Sok embert régi lakókocsikba költöztettek, amelyekben persze hideg van. Tegnap az egyik ilyen kocsiban fölfedeztünk egy takarók alatt kuporgó nagymamát, aki gyermekeitől és unokáitól körülvéve elmesélte nekünk, hogyan veszítette el az utolsó szögig mindenét.

Johnt mélyen érinti, hogy épp most van Olaszországban, és részese lehet az ősei földjére szakadó szenvedésnek. Nagyszülei ugyanis mind Olaszországban születtek és fiatal korukban vándoroltak ki az Egyesült Államokba. Ő maga már Amerikában jött a világra, de soha sem feledte, hogy a gyökerei ide nyúlnak. Innen örökölte az egyházban megvalósuló közösség iránti szenvedélyes szeretetét. Mindig van nála valami lebilincselő olvasmány, amit velünk is megoszt olymódon, hogy a megragadó részleteket felolvassa nekünk.

1980. december 17.

Ma fejeztük be a Római Találkozó alapjául szolgáló „Olaszországi Levél” írását. Az utolsó pillanatban hozzáfűztem még egy lábjegyzetet: A különféle egyházak felelős vezetői általában úgy tartják, hogy az ökumenizmus által fölvetett szervezeti-szerkezeti kérdések megoldásához évtizedekre vagy még több időre is szükség lesz, – de vannak köztük olyanok is, akik megértik, hogy sok fiatal számára miért elképzelhetetlen a kiengesztelődés halogatója. Rengetegen vannak manapság olyanok, akik szeretnének kijutni a zsákutcából.

Kifelé a zsákutcából

Ezek az esztendőik, melyek a jelenkori társadalmakat egyre fokozódó ritmusban viszik válságból válságba, – magukat a keresztényeket is megrendítették. Jól ismerik a széthúzás alattomos kórját.

Súlyos teher a felekezeti megosztottság akkor, amikor szédületes gyorsasággal növekszik azok száma, akik nem ismerik Istent. Ha a keresztények a felekezeti vitákban az érvényesülési vágy és vetélkedés foglyai, akkor semlegesítik azt a jót, amellyel egyenként rendelkeznek. Csak a szomorúság marad eredményként.

Jézus szava különösen időszerű lett: Ha ajándékodat az oltárhoz viszed, és ott eszedbe jut, hogy felebarátodnak valami panaszja van ellened, hagyd ott ajándékodat az oltár előtt, menj, békülj ki előbb felebarátoddal.

„Előbb menj“, – nem pedig: „Halaszd későbbre“. Nem azt foglalja-e magában az ökumené nemes hivatása, hogy engedjük magunkat átváltoztatni a tovább már nem halogatott kiengesztelődés csodája által?

Túl vagyunk már az úttörés korszakán. Ahhoz, hogy begyógyuljanak a régi és új sebek, az ökumenikus hivatás új lendülete szükséges. Ez a hivatás mostanáig képes volt megteremteni a párbeszéd figyelemremléltó szervezeteit, létrehozott sok bizottságot és kutatócsoportot. Ahhoz, hogy most új lendületet vegyen, minden eszközével, felépítményével, lelkeségének intelligenciájával együtt el kell fogadnia az átváltoztatást, azonnal bele kell torkollnia a kiengesztelődésbe.

Lemondani a párhuzamos utakon járásról, hátra nem tekinteni, egymásnak megbocsátani, – valahol ezek összetalálkozása lehet a kiinduló pont.

Huszonöt évvel ezelőtt, a II. Vatikáni Zsinat meghirdetésekor mondta XXIII. János ezeket a megbékélés felé távlatot nyitó szavakat: Ne azt keressük, hogy kinek volt igaza, s kinek nem, – engesztelődjünk ki egymással!

A zsinat előestéjén fölébredt a szép remény: a nemkatolikus egyházak és a római egyház között megvalósulhat a kérsedelem nélküli kiengesztelődés. A következő években az egység szelleméből új megértés és barátság fakadt. Azóta figyelemreméltó teológiai dokumentumok láttak napvilágot.

Idővel azonban bizonyossá vált, hogy a nemkatolikus egyházaknak Róma egyházával történő kiengesztelődése valami távolabbi jövőbe illant.

Talán többen vannak – mintsem gondolnánk – olyanok, akik óhajtották ezt a kiengesztelődést. És sokan folytattak kitarító teológiai kutatást, sokirányú, elkötelezett párbeszédet az ökumenikus intézmények keretein belül. Mégis mindig megmarad a történelem terhe, amiből az irracionális visszautasítások fakadnak.

A föltornyosuló akadályokat látva, mire jó csalóka reményt táplálni vagy azt fönntartani Isten népében?

Isten azonban senkit sem kárhoztat mozdulatlanságra. Nem torlaszolja el az utakat. Újra meg újra teret nyit, mégha csak keskeny ösvény is az. Fölmerül tehát a kérdés: hogyan lehet kijutni a zsákutcából? Hol lehet egy döntő áttörés érdekében az azonnali kiengesztelődés bármennyire is keskeny útjára rátalálni?

Van ilyen út. Nem kínál olcsó megoldást, nem a hit viszonylagossá tételében lehetünk rá. Ellenkezőleg, – továbbra is, mindig is feltételezi az egyazon hitet, a gondolkodás és remény közösségét. Ez a keskeny ösvény nem lehet más, mint a személyes belső út, a kiengesztelődésnek saját magunkban végigjárt útja.

Anélkül, hogy bárkit is megaláznánk, anélkül hogy a tagadás jelévé lennénk akárki szemében, magunkévá tehetjük azt a figyelmes érzékenységet, amellyel a reformáció egyházai közelednek Isten ígéjéhez, magunkba fogadhatjuk az ortodox egyházak lelki kincseit a katolikus egyház valamennyi, közösséget építő karizmájával együtt, amennyiben nap mind nap újjászületik bennünk a hit misztériuma iránti bizalom.

Mária és az apostolok ideje óta, sok-sok évszázada, az egyház egy a maga anyai mivoltában. És ez az anyaság így marad. Nem szűnik meg akkor sem, ha időről időre felüti fejét az elkülönülés.

**Áldott legyen az élő Isten
azért a megszámlálhatatlanul sok
asszonyért, férfiért, fiatalért és gyermekért,
akik szerte a világon
azért küzdenek – és életüket is adják érte –,
hogy a kiengesztelődés követői legyenek.
Szívünk megtérésével, amikor egyszerűvé válunk,
köpenyként borítod ránk a megbocsátást.
Add meg nekünk,
hogy gyermeki szívvel fogadjuk az evangéliumot,
egészen egyszerű szívvel.
Add, hogy fölfedezzük akaratodat,
ami csupán a szeretet
és semmi más.**

1980. december 18.

Faluról falura utazunk. Ma Lioniba érkeztünk. Az egyik asszony egy üveg bort akar adni nekünk. Megpróbáljuk visszautasítani mondván, hogy sohasem fogadunk el ajándékot. Hajthatatlan marad. Ezt a palackot házának romjai alól húzta ki sértetlenül ! Így hát magunkkal fogjuk vinni Rómába, és tartalmát apró üvegekbe töltve szétosztjuk majd a különböző nemzetiségű fiatalok között.

1980. december 20.

Egy hét van még a Római Találkozóig. Vajon mi lesz belőle? Miután idén a legkülönbözőbb körülmények között élő fiatalokat hallgattam meg Taizében és másutt is, el sem tudom mondani, mennyire aggaszt, hogy a társadalmakat és az egyházat érintő alapvető döntésekbe nekik semmi beleszólásuk sincs. Milyen útnak kellene megnyílni ahhoz, hogy a fiatalok és gyerekek ne essenek áldozatául a népek közt tátongó szakadékoknak, a keresztények közti megosztottságnak?

1980. december 24.

Avellino egyike azoknak a helyeknek, ahol nagy pusztítást okozott a földrengés. Három templom rombadőlt. A karácsonyi éjféli misét a templom előtt, a szabad ég alatt tartják. Vito, az egyik idevalósi fiú a következő váratlan és számunkra megdöbbentő szavakkal mutat be minket a jelenlévőknek: „Ezek a férfiak az egyházat építik a közösség

iránti sztenvedélyes szeretettel és a csönddel.“ Az „építeni“ szó kissé erős. De végtére is Vito mintha azt körvonalazná, amivé a Római Találkozóknak lennie kell.

1980. december 28.

Róma. Tegnap megkezdődött az Európai Találkozó. A közös déli és esti imádságok három bazilikában folynak egyidejűleg.

Ma az ártatlanul meggyilkolt gyermekek ünnepe van. A megsebzett gyermekséget ünnepeljük, de ugyanakkor a gyermeki lelkületet és az egyház gyermeki mivoltát is. Szó sincs az első századok iránti nosztalgiáról, hanem inkább arról a gyermeki lelkületről, amely ma is éppúgy eltölt embereket, mint hajdanán. A gyerekkorban kapott sebektől később a felnőtt – anélkül, hogy tudatosítaná – a szeretet rejtett energiáit merítheti. Vajon a sebeket hordozó egyház is képes erre?

1980. december 29.

Délelőttönként fiatalok egy-egy csoportja lemegy a katakombákba imádkozni. A földalatti folyosók mélyéről időnként halk zsongás hallik. Az imádság énekhangjai: „Confitemini Domino“, „Adoramus te, Domine“, „Magnificat anima mea Dominum“.

1980. december 30.

Szent Péter bazilika. Közös imádság II. János Pál pápával. Néhány bevezető szó a pápa felé, amellyel a Találkozó célját szeretnénk megvilágítani:

„Egész Európából: Finnországtól az Ibériai-félszigetig, Lengyelországtól Skóciáig, azért jöttünk Rómába, hogy a kiengesztelődés útjait keressük.

Kedves Szentatya! Évek óta rengeteg fiatalat lebilincsel a keresztények kiengesztelődéséhez vezető úton az a tény, hogy Krisztus ama egyedülálló közösségét, ami az ő egyháza, az egész emberiség számára a megbékélés és barátság kovászává akarja tenni. Ez pedig jótékony hatással van a világbékére. A fiatalok új nemzedéke számára ezért elképzelhetetlen a kiengesztelődés további halogatása.

Szeretném Önnek elmondani, amit tavaly júniusban az Ágostai Hitvallás 450. évfordulójának megünneplése kapcsán már elmondtam: Nagyanyámat követve – anélkül, hogy ezzel bárki számára is a visszaütés szimbólumává lettem volna – úgy leltem rá keresztény önazonosságomra, hogy önmagamban, lényem legmélyén kiengeszteltem a katolikus egyház hitével azt, ami protestáns eredetemből forrászik.“ –

Amikor Marie-Sonalyt a helyén hagyva a pápához közeltem, hogy mikrofonba mondjam ezeket a szavakat, a kislány véget nem érő sírásba kezdett. Azt hitte talán, hogy elhagyom?

Az imádság végén a pápa nem feledkezett meg a kinnrekedt fiatalokról sem, akik a hangszórókkal jól felszerelt Szent Péter téren álltak. II. János Pál kiment a bazilika erkélyére és hozzájuk is intézett néhány szót.

1980. december 31.

Az öt nap során a legkülönbözőbb európai országokból jött fiatalok az egyházközségek részéről közvetlen és evangéliumi frissességű fogadtatásban részesülnek. A római egyházmegye élén a kedves Poletti bíboros áll, – olyan emberő, akinek semmiféle bonyolult helyzet sem rendíti meg a bizalmát. Arcán minden átsugárzik, minden leolvasható róla.

1981. január 1.

Elutaztak a fiatalok. Rómában tartózkodó testvéreimmel ma este találkozunk és együtt imádkozunk a pápával. II. János Pál mindegyikünknek külön-külön szán egy rövidke időt.

1981. január 4.

Egyik testvér katakombából származó képet hoz a szobámba, – a legrégebbi rajzok egyikéről készült másolatot, mely egy férfit ábrázol, amint magasba emelt kezekkel imádkozik. Ez a mozdulat ősidők óta ismerős, amióta csak ember az ember. A várakozás képe. Ahogy elnézem, azt mondom magamban: mint minden keresztény, te is elsősorban a várakozás embere vagy, és ennek legtermészetesebb megnyilvánulása az imádság.

1981. január 6.

Utolsó nap Rómában. Vízkereszt ünnepi miséje a Szent Péter bazilikában. Amikor a pápa elmegy mellettünk, megöleli Marie-Sonalyt, aki integetett neki. Megkérdem a kislányt: Hányszor ölelt meg az elmúlt napokban? Mutatja hat ujját és mondja is: Hatszor. Én pedig azt válaszolom erre: Ő igazi apa. Marie-Sonalynak nem élnek már a szülei, de Isten ezen a földön százszorosan megajándékozta őt apával és anyával.

1981. január 16.

Egy mexikói fiatalember toppan be Taizébe: „Ifjúsági pasztorációval vagyok megbízva. Azért jöttem ide, hogy tanuljak.“ Túl gyors lett volna a válaszuk? „Taizé nem az ifjúsági lelkipásztorkodás gyakorlótere. Mi nem a fiatalok, de nem is az idősök kedvéért jöttünk ide, hanem azért, hogy példásan éljük a közösséget. A vendégfogadás ennek következménye.“

1981. január 20.

Legyen az ember önmaga? Nem, – ha ezen a címen mindent megenged magának, akár a mások feletti zsarnokoskodást is.

Legyen az ember önmaga? Igen, – nagy egyszerűségben, úgy ahogy Isten azt megadja a jelen pillanatban.

1981. január 22.

Van olyan fájdalom, ami ugyan az egyéni érzékenységből fakad, mégis éppoly heves, mintha külső, tárgyi okai lennének. Talán csak egy kis homokszemen múlik. De micsoda fájdalmat okozhat ez is, ha a szembe kerül! És mit lehet kezdeni egy homokszemmel?!

1981. január 29.

Életünknek alapja az a bizonyosság, hogy Isten szeret minket. Minden ebből a barátságból fakad.

1981. január 30.

Eric írja New Yorkból: „Attól eltekintve, hogy betörtök a lakásunkba, két szomszédos bérház meg kigyulladt, életünk a maga megszokott módján zajlik.“

1981. január 31.

Tegyük félre az eszünket, amikor elmélkedünk? Nem. A nyugati beállítottságú, hatékonyságra érzékeny embert nemigen elégíti ki az, ami az értelem számára nem hozzáférhető. De épp azért, mivel mindent meg akar érteni, szédülés fogja el.

Ha kevésbé erőlködünk azon, hogy Isten misztériumának körvonalai a lehető legpontosabban kirajzolódjanak,

akkor lelki szemünk elé olyan látomás tárul, amelyről elmondhatjuk: ezeket a pillanatok teljesen betöltötte az Isten!

A személyes imádság természetesen nem nélkülözheti az értelmi megfontolást. Mégis, az ima mindenekelőtt ráhagyatkozás, önmagunk odaadása testestül-lelkestül.

Hogyan hagyhatnánk figyelmen kívül azt a tényt, hogy a benső életben milyen páratlan támasz a személyes imádkozásnak az a fajtája, amit az állandó ismétlés, a fáradhatatlanul újra kezdett ima jellemez? Emberemlékezet óta talán ez az imádság csúcsainak egyike. A keleti egyházban Jézus nevének szüntelen ismétlése ilyen ima, másutt az „Üdvözlégy Mária, kegyelemmel teljes“.

Pillanatok, amelyekben Isten a minden

Szenvedélyes várakozásban Isten színe előtt állni, – ez nem valami emberfölötti igyekezet.

A szemlélődést gyakran állítják szembe a cselekvéssel. Mintha az passzivitás volna, – menekülés a megvívandó küzdelmek elől. A tények válasza viszont az, hogy a keresztyének, akik fölemésztik magukat az odaadásban, elkötelezik magukat a legkiszolgáltatottabb helyzetekben, – ugyanakkor közvetlenül a szemlélődés forrásainál időznek.

Mit értünk szemlélődésen? Nem mást, mint azt a állapotot, amelyben az egész személyiséget magával ragadhatja Isten jelenlétének ámuló csodálata. A dolgok szépségének varázsa is lebilincselheti az értelmet, de ez megilletődés csupán részleges. Az isteni szeretet valósága azonban teljes egészében lenyűgözi az embert, magával ragadja érzésvilágát is.

Vannak, akiket megvisel az, hogy úgy érzik: hallgat az Isten, – mintha ugyan Isten jelenléte azon múlna, hogy mit érzünk belőle! Elfeledték volna ezek az emberek, hogy Isten akkor is jelen van, amikor elpárolog a buzgóság és elnémul az érzékelhető visszhang?

Eljön majd a nap, amikor mindenki belátja, sőt meg is vallja: Nem Ő távolodott el, – én nem voltam jelen. Ő mellém szegődött, elkísért utamon.

Egyszercsak meglepnek bennünket azok a pillanatok, amelyekben Isten a minden.

Mielőtt megszülettél, már megálmodtalak téged, – mondja Isten. Ha fölfogjuk, hogy Isten előbb szeretett minket, akkor nem tehetünk mást, minthogy széttépjük a fátylat, amely mögé elrejtőztünk.

A próbakő itt a szeretet. Mivel a szemlélődés szoros kapcsolatban áll az istenszeretettel, elvezet minket a felebarát szeretetéhez. János evangélista óv attól az álszentségtől, amely szájával ugyan szereti az Istent, de saját testvérei iránt gyűlöletet táplál szívében. Istenszeretetünket az a szeretet hitelesíti, amellyel a ránbízottak iránt viseltetünk.

Két ember ugyanarra a szemlélődő életre kap meghívást. Az egyikben lassan eltompul a megbocsátás érzéke, – élete alig lesz elviselhető az emberek között. A másikat arra ösztönzi a sűrű egymásutánban következő sok nehézség, hogy le ne cövekелjen, hanem újból és újból útrakeljen, míg végül már egyedül csak a legbelülről feltörő irgalom, a szívből jövő bizalom számít neki.

Föltámadt Jézus!

**Megajándékozunk téged bizalmunkkal,
amely arra indít, hogy
a jelen pillanatnak éljünk,
nem másnak.**

**Múltunk már Isten szívébe merült,
jövőnket pedig már magadra vetted.**

**Ha minden arra csábít is,
hogy elhagyjunk téged,**

Te akkor is itt vagy.

**Te, a szegény és alázatosszívű
imádkozol bennünk.**

Fáradhatatlanul ismételed:

„Írántad való szeretetem nem múlik el soha!

És te, szeretsz-e engem?“

Mi pedig dadogva válaszoljuk:

Tudod, hogy szeretlek.

**Talán nem úgy, ahogy óhajtanám,
de azért szeretlek téged!**

1981. február 1.

Valahányszor Taizé közelében autózom és látom a jövő-menő fiatalokat, mindannyiszor meglepődve állapítom meg: Micsoda bizalomtól sugárzó arcok! A beléjük vetett bizalom ritkán csalatkozik. Ez arra ösztönöz, hogy menjünk csak tovább, előre.

1981. februára 2.

Gyerekkoromban halálosan unalmasnak találtam a vasárnapi prédikációkat. Úgy rémlik, hogy ezen alkalmakkor semmit sem tudtam meg Istenről. Azt a kevéskét, amit tudtam, azt inkább innen onnan a szentírásból szedegettem össze.

A szívárvány történetét olvasva, amellyel Isten megígéri Noénak, hogy nem lesz többé vízözön, – megértettem, hogy Isten az eseményekben szól hozzánk. Édesanyámnak el is meséltem Noé bárkájának történetét.

Egy nap aztán többedmagammal sétálni voltunk, és csodálatos szívárvány tűnt fel az égbolton. Édesanyám megkért, hogy mondjam el ismét a történetet. Nem mertem ellenkezni. De nehezemre esett mások előtt beszélni az Isten ígéretébe vetett bizalomról. Zavaromat észre kellett venniük. Soha többé nem kérték, hogy szavakba öntsem gyermeki hitemet.

1981. február 3.

A bennünk lévő önszeretet rokonszenvet akar ébreszteni magunk iránt. Ha e törekvés érvényre jut, akadályozni fogja az előre haladást. Ezért fontos a közösségi

életben, hogy valakinek feladata legyen: négy szemközt maradva a másikkal meghallgassa belső kínlásait, panasztát, – mindazt, ami nyomasztja őt.

1981. február 7.

Az esztendő kezdetén nehézségeket észlelünk nemcsak politikai, hanem egyházi téren is. Úgy látszik, mintha egy nem-olasz pápa szolgálata különösen is ki volna téve bizonyos újfajta megpróbáltatásoknak.

1976-ban vagy 77-ben, a bangladesi testvérek meglátogatása alkalmával arról beszélgettem az egyik ottani püspökkel, hogy milyen jelentőséggel is bírna egy teljesen más származású pápa megválasztása.

Ennek a derűs, jó értelemben véve nagyvonalú embernek elmeséltem egy friss álmomat, melyben egy afrikait választottak meg pápának. A bíborosok elégedetlenek, azonnal fellebbeznek a nem-olasz pápa megválasztása ellen. Tiltakozásuk fenyegető méreteket ölt. Ezért valaki gyorsan becsúsztatja egy borítékba a szavazócédulát, a borítékot leragasztja és elviszi VI. Pálnak. XII. Piusz is jelen van. Arcán megütközés látszik, de megcsodálhatom derűs nyugalmit: nincs egyetlen lekicsinylő szava sem. Valaki megszólal: XXIII. János egyetért a választással.

Ezek után egy téren vagyunk. Néhány bíboros dühösen száll ki a kocsijából. A pápa intronizációja a szabad ég alatt zajlik. Észreveszem, hogy a pápa édesanyja – egy szegény, színesbőrű özvegyasszony – mellett ülök. Valaki elmondja, hogy ez a pápa Krisztushoz hasonlóan szegény

gyerek volt. Egy színesbőrű sovány csecsemő látható, csupa csont és bőr. Azután nagyobbacska lesz, de még mindig gyerek.

Énekek csendülnek fel, amelyeknek muzsikája egy másik világba emel minket. Egyre gazdagabban, teltebben zeng, szépsége leírhatatlan. Ennél jobban az ének szavai sem képesek kifejezni az egyház misztériumát és az Istenbe vetett bizalmat.

Magamban azt mondom: a katolikus egyházban ugyan vitatkoznak az emberek, de az imádságban, a szép és gazdagon áradó liturgia alkalmával mégis csak kiengesztelődnek egymással.

Fölébredvén, még mindig megindultan, le akartam jegyezni az énekek szövegét, de már nem sikerült felidézmem.

1981. február 10.

A tavasz első rügyfakadása. Egy hete virágzik a kertben a borostyán. A sötéten csillogó levelek közt apró, illatos virágok nyílnak, hasonlók a sápadtarcú ernyős virágzatokhoz.

1981. március 14.

Lisszabon. Közös imádság a fiatalokkal. A portugál nép egyik adottsága a vendégszeretet. Európa legtávolabbi

csücskében, a tágas óceán mellett nagy nyitottságra talált ez a nép.

Mitől van, hogy ez az adottság nincs meg ugyanilyen természetesen módon az Északon élőkben, ami miatt aztán a portugál bevándorlókban állandósul a kisebbségi érzés? Úgy élnek az északi népek között, mintha nem lennének ott igazán jelen. Holott intuíciójukra, vendégszerető lelkületükre, sőt még arra a bizonyos melankóliára is, minek révén oly poétikusan szemlélik a dolgokat, – nagy szükség lenne az északi tájakon.

A portugálokban tűz lobog. És ez a tűz sohasem mondja: „Elég!”

1981. március 20.

Miközben a templomban térdeltem, odajött egy gyerek és átölelt. Rafael volt, egyik unokaöcsém. Ragyogó nagy szemek, kérdő tekintet. Mintha az apját keresné, akit alig ismert. Letérdel. A könyv, amit a kezébe nyomok, nem nagyon érdekli. Hozzámsimul, megfogja a kezem.

Emlékezetemben fölidézek egy képet. Néhány évvel ezelőtt történt, egy másik látogatás alkalmával Rafael egyik este elaludt a kanapén nagynénje, Geneviève mellett. Amikor ő azután ágyába vitte az alvó gyereket, az rámosolygott. Növérém megjegyezte: „Mindig ugyanaz marad, a mosolygó.” Mire a fiúcska vékony hangján így szólt: „Nem Mosolygónak hívnak, Rafael a nevem.”

1981. március 30.

Számtalan telefonálgatás tegnap is, ma is a kutyakölykök szétoztása ügyében. Épp ideje, Pity ugyanis túl jó anyja, a kölykei szoptatásába szemmel láthatóan belesoványodott. Marie-Sonaly kiválasztotta a számára legkedvesebbet és elnevezte Poufnak. Örül a kis Martinho, hogy neki is lett kutyája. A többiek messzire kerülnek, van, amelyik a határon túlra. Mennyi időbe tellett, amíg mindent elrendeztünk, tekintetbe véve mindenki szíve vágát!

1981. április 4.

Ha az egyház csupán egy *társaság* – mégoly szellemi-lelki jelleggel is –, akkor egyre inkább előre megtervezhető, előre kiszámítható lesz benne minden. Ám ez esetben hogyan maradhatna Krisztus testének ma és mindenkor jelenlévő és látható csodája a földön?! Ha az egyház nem a *közösség* misztériuma, akkor hogyan lehet fölismereni hivatását, mely arra szól, hogy az emberiség nagy családjában – mint tésztában – a kovász legyen?

1981. április 5.

Ha testvéreimmel csupán azt néznénk, ami Taizében látható, akkor állandó örömmámorban úszhatnánk. Oly sok fiatal jön a dombunkra még télen is! Tapasztaljuk az imádság utáni szomjúságukat. Hány órát el tudnak tölteni a templomban, akár velünk, akár nélkülünk!

Az utazásokból, a legkülönbözőbb országokban lezajló találkozóok előkészületeiből viszont azt is tudjuk, hogy sokan keresik Krisztust, de csak őt magában, – ám a Testének közösségében élő Krisztusra nem kíváncsiak. Az egyház misztériuma iránti érzék kiveszőben van.

Ha nem hagynák el a Testének közösségében, az egyházában élő Krisztust, – akkor testvéreimmel nem tenénk ekkora erőfeszítéseket, hogy összegyűjtsük a fiatalokat, hogy kérdéseket fogalmazzunk meg velük, nemcsak Taizében, hanem másutt is, keresztül-kasul utazva Nyugat-és Kelet-Európát, de más földrészeket is.

1981. április 6.

A 18. században a mi burgundiai vidékünkön sok jó módú szőlősgazda úgy vélekedett, hogy a homlokzaton nem szabad spórolni. Ezért van aztán a mi házunknak is olyan homlokzata, ami zavarba hoz minket, – mögüle azonban hiányzik a tág tér, nincs benne elég lakóhely. Amikor ide jöttünk, eltüntettük a toronysisakokat, ökörszemablakokat, réz csigadíszeket. Megmaradt viszont a magas, meredek tető. Miért nem lehet helikopterről leszedetni ezt a tetőt és oda áthelyezni, ahol a fiatalok tartózkodnak? Nekik sürgősen szükségük van valami eső és nap-sütés előli menedékre. A mi házunk pedig utolsó művészi látványosságától is megszabadulna.

1981. április 7.

Noha az átmenetiségből adódó mozgalmasságban élünk, ez nem akadályoz meg minket abban, hogy állhatatosan kitartsunk abban az egyedül fontosban, amit az ember általában már élete hajnalán fölfedez. A múltó évek

különböző oldalról világítják meg ezt a lényegi valóságot, amely soha el nem lobbanó lánggal ég bennünk. Az átmenetiség sodrása és a kitartás kölcsönösen éltetik egymást.

1981. április 19.

Húsvét. Néhány fiatal messzi útra indul. Kettesével küldjük őket olyan területekre, ahol feszült a helyzet: tanúskodjanak a békéről és éljék egyszerű, imádságos életüket Észak-Írországbán, Ugandában, Indiában, Dél-Afrikában.

A többi, húsvétra érkezett fiatal egy olyan kérdést visz magával haza, amit majd saját életkörülményei között kell végiggondolnia, megválaszolnia:

Akarsz-e a kiengesztelődés követeként behatolni a keresztények közti megosztottságba, s elmenni egészen odáig, ahol az emberiség családját szétszabdalo törésvonalak megjelennek, – hogy fölszámold a gyűlöletet?

